

Polder.blad

Juli 2014

natuurpunt

Hobokense Polder

Op safari in onze afdeling ...

Nieuwe ontdekkingen en natuurbelevingen ...

Tijdens avontuurlijke reizen in verre landen doe je meestal wel veel ontdekkingen en kan je soms genieten van uitzonderlijke natuurpracht.

Maar ook hier in Hoboken kan je nog leuke ontdekkingen doen. Zo werden de steenuil en de bosuil opnieuw gehoord, twee soorten waarvan de meeste mensen niet dachten dat die hier voorkomen. Terwijl de steenuil zich laat horen in de omgeving van Fort 8, roept de bosuil in de buurt van het park van Hoboken en in de Hobokense Polder. Van de vos is al langer bekend, dat hij in zeer grote Europese steden voorkomt en dat is hier niet anders. Als je 's avonds in Hoboken rondwandelt, heb je dus wel kans om er eentje te zien (waarnemingen van de afgelopen weken o.a. in Fodderiestraat en Verenigde Natieslaan).

Steenuil - Foto: Bart De Schutter

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Onze sponsors	9
Antwerpse ledencampagne	10
Educatie en natuurbeleving	11
Vogelweekend ARDEA	12
Beheer door Goudklompjes	13
Wat gebeurt er in de Polder?	15
Zwangsgans	16
Partnerruil op 't Kiel	18
Slechtvalkenfilm! Te koop!	19
Vogelwaarnemingen (ARDEA)	20
Waarnemingen afdeling HP	23
Big Jump	25
Gagelhappening	25
Levend Netwerk Antwerpen	26
Watervogeltellingen	27
Paddenoverzetacties	27
Vossen en kippenhokken	28
Onze Moeder Aarde	29
Colofon	30
De afdeling in beeld	31
Activiteitenkalender	32

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Alhoewel de grote natuurgebieden zoals de Hobokense Polder van ontelbaar belang zijn, mogen we ook het belang van de kleine stukjes natuur die als een langgerekt groen lint grote stukken natuur met elkaar verbinden, niet vergeten. Ze vormen belangrijke verbindingswegen voor heel wat dieren en op die manier blijft er een gezond evenwicht bestaan. Mooie voorbeelden zijn o.a. de oude spoorwegbedding van Hoboken naar Fort 7 en de groene corridor van Hemiksem tot de stad Antwerpen via de spoorlijn, ...

Ook de werkzaamheden in en rond de Hollebeek hebben als doel om een groene corridor te vormen naar de stad. Heel recentelijk werd hier nog melding gemaakt van een meikever, een insect dat jammer genoeg niet meer zo vaak wordt gevonden.

Laat ons er samen aan werken om zoveel mogelijk natuur (groot of klein) te vrijwaren!

Kom je ook eens langs op een van onze excursies of werk je mee bij het natuurbeheer in de Hobokense Polder om zo te helpen aan een betere natuur?

In dit nummer zit ook een folder om nieuwe leden te werven. Zorg jij dat jouw buurman of -vrouw, jouw vrienden, jouw familie ook lid worden van Natuurpunt? Dan zorgen wij dat je kans maakt op mooie prijzen. Hoe meer leden je kunt aanbrengen, hoe meer wedstrijdnummers je krijgt en zo verhoog je dus je winstkansen.

Lees de folder even ... we willen graag naar 1000 nieuwe Antwerpse leden, help jij ons hier bij? Maar natuurlijk zijn ook nieuwe leden van buiten Antwerpen heel erg welkom bij Natuurpunt!

**En dan nog een heel belangrijke vraag:
Mogen we rekenen op je hulp in de Hobokense Polder
op de grote happening ter gelegenheid van het slotmoment
van de zomerledenwervingscampagne?
Meer info op blz.10**

Vorkaft: Bijenorchis
Achterkaft: Rups van de
koninginnepage
Foto's: Luk Smets

Veel leesplezier.

Danny

Geniet van de zomervakantie!

Zondag 6 juli om 14 u

Vlinderwandeling in de Hobokense Polder

Gids: Toon Verbruggen, 0471/47 53 78 –
toonverbruggen@skynet.be

Kleine vos - Foto: Guy Borremans

We maken een wandeling van ongeveer 5 kilometer langs de interessantste vlinderplekjes in de Hobokense Polder.

Vandaag frist Toon je kennis over verschillende vlinders nog eens 'life' op of laat hij je kennis maken met de vlinders die in de Hobokense Polder kunnen voorkomen. Atalanta, bruin, bont en oranje zandoogje, dagpauwoog, kleine vos, distelvlinder, gehakelde aurelia, groot

en klein koolwitje, klein geaderd witje, hooibeestje, Icarusblauwtje, boomblauwtje, bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, koninginpage en landkaartje kunnen rond deze tijd waargenomen worden. Of zijn er uit het zuiden gele luzerne-

vlinders aan komen vliegen of een rouwmantel? De Hobokense Polder heeft al deze vlinders reeds te gast gehad. Drie jaar terug konden we een "nieuweling" voor de Polder ontdekken: de eikenpage.

Wil je thuis vlinders aanlokken? Dat kan je doen door rottende bananen op een voederplankje in de zon te leggen.

Praktisch:

Afspraak om 14 u aan Procacp, Schroeilaan (naast spoorweg). Einde omstreeks 17 u.

Meebrengen: zonne- en muggenmelk (bij voorkeur lange broek), stevige wandelschoenen, vlindergids (indien in bezit) en verrekijker. Deze tocht kan niet doorgaan bij regenweer. Dan houden de vlinders zich immers verscholen.

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Zondag 6 juli om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Al van in het voorjaar 2013 is Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil onder de geweldige stimulans van Eef Flo samen met Natuurpunt Hobokense Polder elke eerste zondag van de maand actief in de Polder of aan de rand van de Polder om sluikestort op te ruimen. Dus stroop uw mouwen op, smeet uw kuit en kom ons

gerust (opnieuw) vergezellen want alle hulp zal nodig zijn.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de Schroeilaan te Hoboken

Info: vreedzaamprotesttegenzwerfvuil@hotmail.com of www.facebook.com/vreedzaamprotesttegenzwerfvuil

Zaterdag 12 juli om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 –
jonckheeredesmedt@gmail.com

Tweede helft juni werd er weer gestart met het maandelijks weekend-natuurbeheer, overwegend afwisselend een zaterdag en een zondag. Er wordt gewerkt **van 9 u tot 13 u**.

We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ...

Een greep uit de uit te voeren werken voor deze zomer en het komende najaar:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Afspraakplaats: Schroeilaan (straat naast de spoorweg) aan de container aan firma Procacp.

Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen

Foto: André Van Langenhove

Zondag 13 juli om 14 u

Historische wandeling in Antwerpen met aandacht voor natuur

Info en inschrijvingen: Ria Thys, ria.thys@telenet.be
0476/33 79 36

We wandelen met de jonge, dynamische historicus en zelfverklaarde hippe Antwerpenaar Emmanuel Feys, doorheen een pittoresk stukje Oud-Antwerpen en luisteren naar het reilen en zeilen van Antwerpen in de late Middeleeuwen.

Een leuke wandeling van een dikke twee uur langs een uitgestippeld traject in de Antwerpse binnenstad. Geen bombardement van cijfers en namen want onze gids heeft een voorkeur voor boeiende verhalen, legendes en leuke weetjes. De wandeling start in de Botanische Tuin, en gaat via het Maegdenhuys richting Groenplaats – om dan langs kleine steegjes en straten de oude stad verder te verkennen.

De namiddag start met een kleine receptie = glaasje cava (fruitsap voor wie dit verkiest) en een Antwerps koekje. Met heel veel dank aan Erik en Marleen Feys-Van de Mosselaer voor de praktische organisatie. Uiteraard bekijken we al wat groeit en bloeit in de Botanische tuin en verkennen nadien een stukje van de oude binnenstad.

Wie het wenst, kan inschrijven voor een etentje (warme en koude gerechten in buffetvorm) + dessert in het gemoedelijke restaurant Life is art, St- Jorispoort in Antwerpen (op 2 minuten wandelen van de Botanische tuin)

Praktisch:

25 personen kunnen - **mits inschrijving voor 11 juli** - deelnemen aan de wandeling.

Deelnameprijs: 5 euro p/p: cava + koekje en de wandeling met gids. Etentje na de wandeling: 25 euro p/p (drank niet inbegrepen)

Afspraak **om 14 u** in de Botanische tuin, Leopoldstraat (nabij Nationale Bank) Antwerpen. Einde wandeling: omstreeks 17 u (eveneens in de Botanische tuin). We begeven ons vervolgens naar het restaurant voor de maaltijd.

Juist deelnamebedrag = **5 euro p/p (enkel wandeling + receptie) of 30 euro p/p (wandeling, receptie, diner) storten op reknr. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder** met als mededeling "Antwerpen" + aantal personen.

Zondag 20 juli om 9 u

Bezoek aan het historische Fort 8 in Hoboken

Info en inschrijvingen: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27
Gids: Vera Caremans en haar gidsenteam

Fort 8 in Antwerpen (Hoboken) is één van de acht forten van de Grote Omwalling van kapitein Henri Alexis Brialmont en ligt ten zuidwesten van het Antwerpse stadscentrum.

In 1859 werd er aangevangen met de bouwwerkzaamheden van het fort over een gebied dat voordien bestond uit gronden van kastelen, waaronder het Scaldisburg van graaf Moretus. De werken waren in 1864 voltooid.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog bleek het fort echter vrij nutteloos; de technologie was reeds achterhaald.

In 1977 kocht de toenmalige gemeente Hoboken het fort op. Het bakstenen fort met zijn fraai metselwerk en versieringen in natuursteen,

heeft opvallend hoge wallen, net zoals Fort 7 in Antwerpen (Wilrijk), wellicht omdat door de lage grondwaterstand de gracht verdiept werd.

Fort 8 heeft een traditiebatterij om naar de stad te kunnen schieten, net als Fort 5 in Edegem. Het fort is 32 ha groot. Het maakte geen deel uit van de in 1907 aangelegde Veiligheidsomwalling, en werd daardoor als enige niet gemoderniseerd na 1907. In plaats daarvan zijn schans 16 en schans 17 gebouwd. Het fort heeft een grotendeels gave gracht en aarden werken. Het reduit is heel goed bewaard gebleven en ontdaan van bomen. De bouwkundige staat varieert van goed (het reduit

en de halve caponnières) tot matig (de batterij).

Het fort kan tot één van de best bewaarde Brialmontforten gerekend worden. Zo zijn alle wallen bewaard gebleven, maar ook bijna alle fortgebouwen, waaronder de artillerie-ingang. Het reduit, de hoofdcaponnière, de linkse en rechtse caponnière en het hoofdfrontgebouw staan nog steeds overeind. Enkel het rechter zijfront van de gracht is gedempt voor de aanleg van een aftakking van de spoorweg in het fort. En ook een deel van het glacis is afgegraven. De hardstenen brugpijlers van de artillerie-ingang staan nog in de gracht, het brugdek zelf is er niet meer.

Heb je ook zin gekregen om het Fort 8 te komen bewonderen, schrijf je dan in op deze unieke excursie.

Praktisch:

Inschrijven noodzakelijk **tot uiterlijk 19 juli** bij Danny Jonckheere.

Afspraak om 9 u voor de ingang van de sportschuur (Hoofdfrontweg = zijweg van de Krijgsbaan). Einde is voorzien rond 12 u.

Deelnemerkosten: **3 euro** per persoon (bestemd voor de Fortenwerking) **voor Natuurpuntleden** (ter plekke af te rekenen).

Info om door te geven aan niet-leden:

Niet-leden betalen 5 euro. Maar: in het kader van de grote zomerledenwervingscampagne kan je ook lid worden van Natuurpunt voor 24 euro. Je bent dan lid tot einde 2015. EN: je kan GRATIS deelnemen aan de grote happening op zondag 28 september met o.a. boottochten op de Schelde, een waaier aan toffe (gezinsvriendelijke) activiteiten op het Steenplein en in de Hob. Polder.

Fort 8 - Foto: Danny Jonckheere

Zondag 3 augustus om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters
Meer info: zie 6 juli

Donderdag 21 augustus om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Zaterdag 23 augustus om 6.30 u

Kennismaking met vogelringwerk

Organisatie: Vogelwerkgroep ARDEA
Begeleiding: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09

Foto: Frank Van de Craen

“Sing, sing, I’ve got to ring!” *

Na een bijzonder interessante kennismaking vorige zomer krijgt ARDEA ook dit jaar weer de unieke kans om eens eventjes achter de schermen te kijken van het vogelringwerk in natuurreservaat De Kuifeend (Oorden-Antwerpen).

Het team van gediplomeerd vogelringer Ludo Roothaert werkt hier al meer dan 15 jaar aan het ringen van vooral zangvogels tijdens de najaars-trek. Honderden tiftjaffen, tuinfluiters, kleine karekieten, zwartkoppen, rietzangers en elk jaar ook wel enkele zeldzaamheden zoals snorren, draaihalzen of waterrietzangers worden hier door een ‘geoefende stem’

zingend gelokt, krijgen een ring en worden nauwkeurig onderzocht en geregistreerd. Samen met eventuele terugmeldingen levert dit veldwerk en onderzoek erg waardevolle informatie op over trekroutes, aantallen en evoluties van soorten. Voor ons is het een echte buitencans om heel wat vogels eens even van heel dichtbij te kunnen zien en bijzondere (gedetailleerde) veldkenmerken te leren. Maar het is tevens een geweldig schouwspel om de ringers met hun netten, katoenen zakjes, tangetjes en meetgerief bezig te zien en hun liefde voor vogels en de natuur te horen in hun straffe verhalen die tussendoor de revue passeren. Conservator Ludo Benoy

IJsvogel - Foto: Luk Smets

zorgt voor de inleiding en de ornithologische achtergrondinformatie.

Wie mee wil, moet écht wel vroeg uit de veren, want rond 7 u is het er al één en al concert en worden de eerste vogels uit de netten geplukt. Na afloop van het ringen, zo rond 10 u, bezoeken we nog de plaatselijke vogelkijkhut en maken we nog een korte wandeling in het nabijgelegen reservaat de Grote Kreek. Ook dat levert zeker wel enkele leuke vogelwaarnemingen op.

Praktisch:

- Afspraak om 6.30 u op de parking van de Kristus Koningkerk, Jan Devoslei. Terug daar tegen 13 u
- Breng een veldstoeltje en een 'ontbijtje' mee, het is een eerder 'passieve' activiteit.
- Om zowel de vogels als de ringers zo min mogelijk te storen, is deze

activiteit helaas beperkt tot **15 deelnemers. Vlug inschrijven** is dus de boodschap !

Dat kan door een mailtje te sturen naar Joris met vermelding van naam, telefoonnummer, adres en aantal personen + vermelding of u met eigen wagen kan rijden.

- Deelname is gratis, maar ter plaatse gaan we even met 'de hoed' rond ten bate van het vogelringwerk. Een vrijblijvende duit helpt zo de ringers hun materiaal te bekostigen.
- Warme kledij en wandelschoenen niet vergeten.
- Inschrijven via Joris Van Reusel: info@jupiter24.be

(* Een verwijzing naar de bekende song van de Antwerpse folkzanger Ferre Grignard: Ring, ring, I've got to sing uit 1964.

Zondag 24 augustus om 9.45 u

Fietsen langs het Antitankkanaal

Info en inschrijvingen: André Van Langenhove, 03/288 00 81
of Paul Van den Broecke, 03/828 63 38

Ook dit jaar richt Natuurpunt Hobokense Polder een familiale fietstocht in van 40 km.

Waar gaan we fietsen?

In de Kempen ... we gaan er de Antitankgracht en omgeving verkennen. Wat eens begon als een militair bolwerk, is nu een aantrekkelijk natuurlint dat uitnodigt tot wandelen, fietsen, relaxen en verkennen.

De Antitankgracht dateert van net voor de Tweede Wereldoorlog. Ooit maakte hij deel uit van een heel netwerk van verdedigingslinies, forten en bunkers rond Antwerpen. Hij moest vijandige tanks tegenhouden en de troepen vertragen.

De Antitankgracht vormt iets meer dan een kwartcirkel rond de stad Antwerpen, van noord naar oost, op een afstand van ongeveer 15 km van het centrum.

Wat de fauna en flora betreft:

De diepte, redelijk goede waterkwaliteit en helderheid van het water laten plaatselijk groei van waterplanten toe. Het kanaal wordt door verschillende amfibieën gebruikt als voortplantingsplaats: onder meer bruine kikker, gewone pad, Alpenwatersalamander, vinpootsalamander en kam-

salamander werden er aangetroffen. In de vochtige heideveldjes rond het kanaal komen levendbarende hagedis en hazelworm voor. Ook watervogels maken van de sterk begroeide oevers gebruik om te broeden: waterhoen, meerkoet, fuut, verschillende soorten eenden, ijsvogel, ...

Van zoogdieren vermelden we vooral de verschillende soorten vleurmuizen die de forten en bunkers als overwinteringsplaats gebruiken en in de zomer de gracht en de omliggende bossen als voedselgebied bestrijken.

Praktisch:

Met diegenen die zelf een fietsdrager hebben, spreken we af om 9.45 u op de parking:
Kinderboerderij Mikerf, Mikhof 25 / 2930 Brasschaat
Coördinaten: 51.316988 / 4.536653
Ofwel: N 51° 19' 1.1" / E 4° 32' 11.9"
Afstand Hoboken naar vertrekpunt: 29,8 km

Wie fietsvervoer nodig heeft, dient ten laatste zijn fiets(en) af te leveren om 9 u achter het station Hoboken Polder = Kruispunt Schroeilaan -

Scheldelei (einde Berkenrodelei de spoorweg oversteken en dan rechts de Schroelaan nemen)
 We fietsen aan een tempo dat iedereen (getraind of boodschappenfietser) gemakkelijk aankan.
 Om alles in goede banen te leiden, vragen we om in te schrijven voor deze activiteit. Ofwel telefonisch bij bovenstaande personen, maar liefst

via de website.
 Klik op: **INSCHRIJVEN**
 Wat breng je mee?
 * Een picknick voor het middageten
 * Eén fiets per persoon
 * Regenjas (welke we niet gaan nodig hebben)
 * Een brok gezonde humor en de nodige babbels voor onderweg
 Wij verwachten je!

Zaterdag 30 augustus om 9 u
Natuurbeheer in de Hobokense Polder
 Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27
 jonckheeredesmedt@gmail.com
 Meer info: zie 12 juli

Zaterdag 6 september om 9 u
Daguitstap naar de Kesselse Heide en de Jutse Plassen
 Gids en leiding: Marnix Lefranc, marnix.lefranc@telenet.be
 0499/23 01 91

Het provinciaal groendomein Kesselse Heide (79 ha) is een stuk Kempen landschap zoals het vroeger was. Naast een kleurrijke afwisseling van struikheidevlakten die in deze periode van het jaar in bloei staan en de heide paars kleuren zijn er ook nog zandvlakten, vennen, loof- en naaldbossen. We wandelen er onder leiding van één van de domeinwachters door een stuk landschap dat zeldzaam geworden is in Vlaanderen. De schapen die er rondlopen zorgen er voor het natuurbeheer: ze begrazen de heide en bewaren zo het authentieke karakter van het gebied. We zullen er heel wat heideplanten aantreffen: struikheide, dopheide, pijpestrootje maar ook gagel, zonnedauw en beenbreek. De vennen zijn geschikte plaatsen om libellen te zoeken en er is veel kans om een boomvalk te zien die op jacht is naar libellen. Enkele andere vogelsoorten die we in de kijker kunnen krijgen, zijn boompieper, boomleuwerik, kuifmees en zwarte specht. 's Middags verorberen we onze zelf meegebrachte picknick op een terras in de buurt van de Kesselse Heide. In de namiddag bezoeken we een minder gekend gebied in Koningshooikt, nl. de Jutse Plassen

(11,3 ha). Het gebied is een retentiebekken op de Itterbeek en kan tot 60.000 m3 water bergen. Hiermee worden de woonkernen in de buurt van de Itterbeek van overstroming gevrijwaard. Sinds de aanleg in 2006 is het geëvolueerd tot een prachtig stukje natuur. Vogels die we er kunnen aantreffen, zijn visdiefje, blauwborst en zomertortel. Tijdens ons bezoek zullen we ongetwijfeld al enkele soorten aantreffen die op trek zijn: witgatje, oeverloper, groenpootruiter, tureluur, ...
 Deze uitstap is een initiatief van Natuurpunt Aartselaar m.m.v. Natuurpunt Hobokense Polder en Vogelwerkgroep ARDEA.

Praktisch:
 Afspraak om 9 u op de parking aan 't Spant, Boomsesteenweg 335 in Wilrijk. Kostendelend vervoer aan 7 eurocent/km. Om te garanderen dat iedereen kan meerijden, is **inschrijven op voorhand verplicht**. Einduur omstreeks 17 u terug aan 't Spant. Deelnemen voor een halve dag (voor- of namiddag) is ook mogelijk na overleg met de gids. Meebrengen: picknick, kijker, vogelgids, plantengids, plantenloupe en stevige wandelschoenen.

Foto: Luk Smets

Boomvalk

Zondag 7 september om 14 u
Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder
 Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters
 Meer info: zie 6 juli

Zaterdag 13 september om 8.30 u

Vogel-verrassingstocht - ARDEA

Gids: Luc Van Schoor – GSM 0494/33 63 09

Leiding: Wim Roelant – GSM 0477/34 07 21

Bij de meeste vogel- en natuurexcursies wordt het programma ruim op voorhand vastgelegd en voorbereid. Dat heeft zo zijn voordelen. Als gids kan je tijdig bepalen waar de tocht heen voert, zodat dit in het afdelingstijdschrift en op de website kan aangekondigd worden.

Maar er zijn ook nadelen bij voorafgeplande excursies, zoals o.a. een gebrek aan flexibiliteit.

Hoe vaak is het in al de voorbije jaren bij uitstappen naar diverse windstreken niet voorgekomen dat er juist een dot van een vogelsoort elders te zien is, soms slechts op enkele km van de excursieplaats vandaan.

Daarom draaien we vandaag met ARDEA de rollen eens om. Als gids en leiding volgen we geen lang vooropgezet programma of route maar richten we ons op bijzondere vogels die op rijafstand vanuit het Antwerpse te vinden zijn. Waar werden de laatste dag(en) niet alledaagse (trek)vogels of zelfs zeldzaamheden waargenomen? Het kan gaan om steltlopers of andere watervogels, roofvogels, zangvogels, of een enkele onverwachte of zeldzame gast ... maar wel bij voorkeur pleisterende

vogels die mogelijk een tijdje blijven zitten op de vindplaats. Het kan gaan om een kraanvogel, steltkluut, roodpootvalk, witvleugelstern of misschien zelfs een breedbekstrandloper ... de mogelijkheden zijn legio naargelang het moment. Misschien kan de echte vogelfreak, voortgaand op de website "waarnemingen.be" al een beetje gissen welke richting we vandaag uitgaan. Dat maakt de zaak alleen maar spannender voor de deelnemers.

Bij het vertrek verneem je waar de tocht naartoe gaat. Dat kan zijn naar Zeeland, naar de Oostkust, naar Linkeroever of, wie weet, naar andere gebieden. Wil je graag eens verrast worden, dan is dit je kans. Verras de ARDEA-organisators met je komst !

Praktisch :

Afspraak om 8.30 u op de parking onder de viaduct aan 't Spant, Boomsesteenweg 335 in Wilrijk. We zijn hier terug rond 18.30 u. Kosten delend vervoer aan 7 eurocent/km Meebrengen: picknick, verrekijker, telescoop, fototoestel, vogelgids, regenbestendige kledij en stevig schoeisel.

Zondag 14 september om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Meer info: zie 12 juli

Donderdag 18 september om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 28 september van 11 u tot 17.30 u

Grote happening in de Hobokense Polder

Organisatie: Antwerpse Natuurpuntafdelingen

De slotapothose van de grote Antwerpse zomerledenwervingscampagne gaat deels door op het Steenplein in Antwerpen en deels in de Hobokense Polder.

1000 mensen van de nieuwe ledengezinnen (streefdoel is 1000 gezinnen lid maken!) kunnen die dag gratis deelnemen aan alle festivitei-

ten en krijgen bovendien een gratis boottocht vanuit Antwerpen naar Hoboken en terug aangeboden. In de Hobokense Polder voorziet Natuurpunt Hobokense Polder een boeiende waaier aan belevenissen en uiteraard zal een drankenstand en een heuse ijskar niet ontbreken. **Maar ook onze eigen leden én al**

Wat zal je misschien zien ?

Witgatje - Foto: Jan Rose

?

Rode wouw - Foto: Jan Rose

?

Blauwborst - Foto: Guy Borremans

?

zeker onze eigen ledenwerfers zijn hartelijk uitgenodigd op de happening in het schitterende natuurgebied: de Hobokense Polder.

Afspraak: picknickweide nabij einde Scheldelei

Meer info over de campagne en de happening verder in dit Polder.blad.

Zaterdag 4 oktober (tot 2 november) vanaf 8 u

Start Herfsttrektellingen op de Scheldedijk - Hobokense Polder

Een initiatief van de Vogelwerkgroep ARDEA

Coördinator: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09

Na de succesrijke reeksen trektellingen van de voorbije jaren plant de Vogelwerkgroep Ardea o.l.v. Luc Van Schoor ook dit najaar, voor de negende opeenvolgende keer, vogeltrektellingen langs de Scheldedijk aan de Hobokense Polder.

We doen zoals gewoonlijk weer mee aan de Europese **simultaantellingen** die in 2014 doorgaan op **zaterdag 4 oktober** (tevens EuroBirdwatch) en **zondag 19 oktober**.

De telpost Hobokense Polder staat bekend als een gastvrije en gemoeidelijke plek, waar elke geïnteresseerde vogelliefhebber(ster), van zuivere leek tot kenner, van harte welkom is.

De dagelijkse ochtendtellingen HP beginnen op zaterdag 4 oktober (tevens EuroBirdwatch) en eindigen, zonder tegenbericht, op 2 november. In principe wordt er geteld **van 8 tot 12 u**, naargelang de weers- (en dus trek)omstandigheden.

Noteer dat ARDEA tijdens deze periode ook twee trektellingen op een buitenlandse lokatie heeft gepland, nml. tijdens het "Vogeltrekweekend Cap Gris Nez" (Fr.), waarvan je elders in dit Polder.blad de aankondiging kan lezen.

Voor verdere info: zie blz. 12.

ARDEA doet een oproep om met ieders inbreng van deze herfsttrektellingen een succes te maken! Geef gerust een seintje aan Luc als je wil deelnemen, ook als je twijfelt of de trektelling doorgaat bij minder gunstige weersomstandigheden. Graag tot kijk op de Scheldedijk!

Plaats telpost: Zoals steeds situeert de trektelpost zich op de Scheldedijk langs de Hobokense Polder, op 5 min wandelen vanaf Petroleumkaai, waar parkeren van auto mogelijk is - fietsen kan tot op de telpost)

Meebrengen: verrekijker, telescoop (indien in bezit), vogelgids, fototoestel, (warme) drank en tussendoortje, een plooiestoeltje kan, bij gunstig trekweer, zeker ook van pas komen.

Visarend - Foto: Walter De Weger

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47

DVV Kantoor "Alert", Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken, Tel. 03/830 29 75

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken, Tel. 03/830 44 90

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

RuReno, Elektro en renovatie, C. Verschaevestraat 8, 2870 Breendonk, Tel. 0494/06 69 42

Firma Procap, Plastiëken dopjes, Schroeilaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van den Eedenstraat 47, 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Belfius Bank, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53

Grote zomerledenwervingscampagne in Antwerpen

Deze zomer, van half juni tot eind september, organiseren zeven Antwerpse Natuurpunt-afdelingen een grootse ledenwerfcampagne met ondersteuning van NP nationaal. Afdeling Hobokense Polder trekt graag mee aan de kar.

Wandelgids met verrassende wandelingen van Natuurpunt rond Antwerpen

Speciaal voor deze campagne maakte Natuurpunt een kleine nieuwe wandelgids met zeven Antwerpse wandelingen. Nieuwe leden ontvangen deze gids om alvast in eigen buurt op ontdekking te gaan. Natuurpunt Hobokense Polder staat er ook in met de leuke en vernieuwde Whoppie-Doewandeling voor gezinnen met kinderen in de Hobokense Polder.

Ook jij kan helpen. Speur mee naar nieuwe leden. Wie nu lid wordt, is dat meteen tot eind 2015!

Een mooi cadeau voor een verjaardag, een jubileum of de Antwerpse Moederdag op 15 augustus. Jij als Natuurpunt-ledenwerfer maakt bovendien kans op een mooie prijs! Zie ook bijgevoegde folder.

Natuurpunt pop-up store

Natuurpunt slaat deze zomer haar tenten op in de KBC-toren. De gelijkvloerse verdieping van de Boerentoren wordt omgetoverd in 7 natuurbiotopen die de Antwerpse natuur voorstellen.

Kom er kijken naar de tentoonstelling 'Natuur vanuit de hemel' met spectaculaire luchtfoto's. Blijf een tasje (h)eerlijke koffie drinken of geniet van één van de vele workshops.

Verder kan je in de pop-up store Natuurpuntproducten kopen om van jouw tuin een natuurgebied te maken. Wees welkom !!!!

Slothappening zomer-campagne op 28 september

De campagne wordt afgerond met een feestelijke happening op zondag 28 september 2014.

1) Boottochten tussen Het Steen en Hoboken

200 nieuwe leden/gezinnen en 50 ledenwerfers kunnen na aanmelding vanaf 1 september een gratis ticket bekomen = in totaal ca 1000 personen

2) Steenplein

De Antwerpse afdelingen stellen zich voor en organiseren workshops en activiteiten. Geniet van de ambiance bij een hapje en een drankje. Doorlopend vanaf 10 u tot 18 u

3) Hobokense Polder

Animatie en wandelingen in de Hobokense Polder.

Afspraak op picknickweide.

Doorlopend vanaf 11 u tot 17.30 u

Wat gaan we aanbieden:

- Op verschillende punten in de Polder ludieke animatie (genre sprookjes- en indianenwandeling,...) o.l.v. onze dynamische dames Jeannine en Sylvia
- Ondersteuning door ARDEA op Scheldedijk: info over trektellingen en andere activiteiten van de vogelwerkgroep
- Infostand van onze afdeling
- Info over natuurbeheer en grote inbreng van onze Goudklompjes
- Paddenstoelen o.l.v. onze vrienden van NP Schijnvallei
- Knutselen voor kinderen (bijenhottels en cupcakes voor vogels)
- Drankenstand en ijskar op de picknickweide

Help mee als vrijwilliger in de Hobokense Polder op zondag 28 september.

Meld dit even! DANK !

Het is een hele eer: de Hobokense Polder als grote happeningplaats van het slotmoment.

Doorheen de dag komen en vertrekken er meerdere boten met nieuwe leden/gezinnen en ledenwerfers. Er worden ook twee lijnbussen ingelegd die de hele dag mensen aanbrengen en weer naar Antwerpen voeren.

En natuurlijk kunnen er ook rechtstreeks mensen naar de Polder komen die dag.

Het zou wel eens heel druk kunnen worden.

Wij hebben er alvast zin in! Jullie ook? Kandidaat-helpers geven een seintje aan

Danny Jonckheere, 0478/33 24 27

Ria Thys, 03/289 73 66

Luk Smets, 0477/66 94 32 of

Eva Suls, 0473/26 75 28

of mail naar **ledenwerving**

@hobokensepolder.be

De sperwer in Antwerpen

Het gezicht van de Antwerpse natuur is deze zomer de sperwer! De sperwer is een bosrandvogel die kleinschalige landschappen verkiest met voldoende (naald)bos om in te broeden. Jagen doet hij in iets meer open landschappen met voldoende

dekking van struiken en houtkanten. Vooral in de winter duiken ze meer en meer op in stadsparken en tuinen. Maar ook deze lente zijn ze al gesignaleerd in hartje Antwerpen, de Hobokense Polder en de randgemeentes zoals Mortsel en Borsbeek.

Enkele dialectnamen van de sperwer zijn stekvogel, klamper, duivendief en mussenpakker.

Hoe herken je de sperwer?

- Vrij korte, afgeronde vleugels en lange staart
- Leigrijze bovendelen, vaak met enkele witte veren in nek en op mantel
- Bandering op onderzijde roestrood bij mannetjes, bruingrijs bij vrouwtjes
- Het mannetje is kleiner dan het vrouwtje

Meer kansen voor natuureducatie en -beleving in de Hobokense Polder

In vorig Polder.blad meldden we reeds de aanschaf van een uitgebreid wateronderzoekpakket. We probeerden dit uit tijdens een wandeltocht op 8 juni o.l.v. Danny. Een waar succes!

Ca 30 deelnemers: gezinnen met kinderen, maar ook onze natuurgidsen waren aanwezig op deze warme dag net voor de Antwerpse rampstormnacht.

Onze vondsten waren legio: bootsmannetjes, schrijvertjes, larven van steekmuggen, gegroefde haarwaterroofkever, kleine watersalamander, Alpenwatersalamander, poelslak, posthoornslak, ... en natuurlijk ook de "grotere" dieren: groene kikker en gewone pad... en Joeri in de put!

En leuk nieuws met de zomervakantie in het vooruitzicht: De Whoppiedoerugzakjes zijn uitgebreid en herwerkt.

Het Salamanderpad kon natuurlijk niet ontbreken. Een leuk memoryspel

rond amfibieën is toegevoegd; en de kinderen kunnen ook aan de slag met schepnetjes en waterzoekkaarten.

Gratis te ontlenen - mits betalen van

borg - in De Schorren, Graspolderlaan, Hoboken.

In het zomerverlof ELKE dag vanaf 11 u. In winterjaarheft niet op maandag!

Veel plezier!

Vogeldriedaagse Cap Gris Nez – Frankrijk Vrijdag 10 t.e.m. zondag 12 oktober 2014

Een organisatie van Vogelwerkgroep ARDEA

Gids: Luc Van Schoor: 0494/33 63 09

Begeleiding: Wim Roelant: 0477/34 07 21

De Franse Opaalkust, en in het bijzonder de “Grand Site National des deux Caps”, heeft de vogel- en natuurliefhebber heel wat te bieden. ARDEA kiest bewust voor dit tijdstip, midden in de vogeltrek.

We kunnen dan ook aardig wat land- en zeetrek verwachten met (zang) vogels die soms een tijd ter plaatse blijven. Cap Gris Nez staat al decennialang internationaal bekend als een uitstekende plek om vogeltrek waar te nemen.

Tijdens een vorige Natuurpuntdriedaagse in 2010 werden 113 vogelsoorten waargenomen, waaronder enkele honderden Jan-van-Genten, roodkeel- en parelduiker, Noordse- en grauwe pijlstormvogel, de 4 soorten jagers, alk, zeekoet, blauwe kiekendief, kleine bonte specht, Cetti's zanger, vuurgoudhaantje en Europese kanarie.

Luc en Wim volgen een programma dat menig vogelliefhebber kan bekoren.

We plannen boeiende wandelingen en vogelwaarnemingen in natuurgebieden als Platier d'Oye, Cap Blanc Nez en uiteraard Cap Gris Nez zelf. Naast twee vogeltrekwaarnemingen op de kaap ('s morgens) staan mogelijk nog een wandeling langs de monding van de Slack (riviertje) en het strand, en/of een vogelspeurtocht landinwaarts naar bijzondere vogelsoorten (velduil?), naar de meeuwenpleisterplaatsen van Le Portel (o.a. zwartkopmeeuwen) en aan het oude ommuurde stadsdeel van Boulogne-sur-Mer op het programma. De gids houdt rekening met de recentste vogelwaarnemingen ter plaatse.

Kortom, een mooie afwisselende driedaagse om alle vogel- en natuurliefhebbers te doen watertanden.

We verblijven in een hotelletje, in pri-

végebruik, op 3 km van de prachtige klif- en duinkust.

Er is plaats voor 18 deelnemers: 7 x 2-persoonskamers en 1 x 4-persoonskamer.

Deelnameprijs: 130 euro p/p, plus kostendelend vervoer aan 0,07 euro p/km.

Hierbij is inbegrepen: het logement, 1ste dag: avondmaal, 2de dag volledig pension, 3de dag ontbijt en picknick of middagmaal. In de prijs is één drank bij de maaltijden inbegrepen.

Voor bijkomende inlichtingen: Luc Van Schoor 0494/33 63 09.

Praktisch:

Inschrijven is mogelijk vanaf 14 juni, mits voorafgaande melding per email aan Luc Van Schoor (luc.van.schoor@scarlet.be) met vermelding of je al dan niet zelf rijdt en hoeveel personen je kunt meenemen.

Wie mee wil, stort als voorschot **50 euro op rekening BE81 5230 8065 0424** van Natuurpunt Hobokense

Polder, met referentie: “Cap Gris Nez + het aantal personen”.

Het saldo (80 euro) dient uiterlijk op 25 september betaald te worden.

De deelnemers worden tijdig verwittigd via een persoonlijke mail met de nodige info en het programma.

Let op: de plaatsen zijn beperkt, dus wie eerst betaalt, krijgt de eerste kans!

Werken in de Polder met de Goudklompjes en anderen

Maart - mei 2014

Tekst: Roger Desmedt - Foto's: André Van Langenhove

Vaste ploeg GKI's: Gilbert VdV, André VL, André D, Adri J, Franz VL, Michel C, Chris V, Peter VE, Johan R., Jos DG, Gilbert P, Andreas R, Freddy V, Luc D., Francina V., Chris M. en Roger D.

Derden: Patrick Verdict (project Mix en Match), Johnny Verelst (CAW De Mare), Bjorn V., Erwin W. en Eva DG
Jongeren: Iori, Yaro, enz ...

Woensdag 19 maart

Vandaag onder schitterende weersomstandigheden gewerkt in de Hobokense Polder.

1 Gkl + 1 extra, bleven aan de containers om verder te werken aan de installatie van schabben en inventariswerk.

9 Gkl's naar het "openluchtklasje" Dit "klasje" werd verder afgewerkt. Nog een vijftal werktafels plaatsen. Onze SIBLO – jongeren (14), begeleid door juf Leentje en juf Merel begonnen direct aan de opruim van de "Vierkante put". Alle losse takken en snoeihout werd afgevoerd naar een takkenwal. Tijd om te pauzeren. De Goudklompjes waren ook aan rust toe. Werktafels plaatsen, opruim van het klasje en houtoverschot en boskiezel verspreiden.

Na de pauze werd er verder opgeruimd en het klasje afgewerkt. Eén houtlading werd afgevoerd naar het depot.

Voor de SIBLO – jongeren was het tijd om op te stappen!

Bedankt juf Leentje en Merel, jullie kids hebben het weer (zoals altijd) zeer flink gedaan vandaag!

De Goudklompjes ruimden verder op, snoeihout afvoeren en brandhout sorteren en toen was het ook voor hen tijd om in te pakken. **Tot: 28**

Woensdag 26 maart

Vandaag op vier fronten gewerkt:

- Op vraag van Wim M werden door André VL en 3 Gkl's + 1 extra (Dirk VD met 4x4 en aanhanger) wilgenschermen geplaatst aan het nieuwe kijkscherm, zodat de waterpartij volledig afgeschermd is en de vogels niet meer opvliegen. De kijkgaten werden ook aangepast (smaller en trapsgewijs).
- Op vraag van Danny J werden er

onder zijn leiding met 3 Gkl's en 2 extra's aanplantingen gedaan rond Procap.

- Franz VL en magazijnier Erwin W werkten verder aan het inrichten van de containers (schabben en haken plaatsen).
- Gilbert VdV ging samen met 4 Gkl's, versterkt met gelegenheid werkster Eva De Greef naar de werkplek aan de Leygracht. Ruimingswerken langs de gracht en boomstammen uit de gracht halen. Ook de SIBLO werkers (groep van juf Karen met 10 lln) kwamen ons daar versterken.

Tegen 11.30 u kwamen we allemaal samen aan de Leygrachtbrug. Eten en napraten. Voor de kids was het tijd om te vertrekken. Bedankt juf Karen en jouw leerlingen, jullie hebben zoals altijd ons zeer goed geholpen. Tot de volgende! **Tot: 30**

Woensdag 2 april

Vandaag weerom op vier fronten gewerkt in "onze" Polder onder schitterende weersomstandigheden (super)

- Aanplantingen rond Procap. Danny J + 3 Gkl's + Polderstad-school (juf Ann en klas 5 A 22 lln) Bedankt Juf Ann en jouw lln. Jullie hebben schitterend werk geleverd, tot de volgende.
- Franz en Erwin ordenden de containers en plaatsten (door Franz gelaste) consoles in de containers
- Schuin gegroeide bomen aan Winterdijk verwijderen + 2 wandelpalen (her) plaatsen. 5 Gkl's + Dirk VD met 4x4 en aanhangwagen. Hout werd afgevoerd naar depot.
- Opruimwerken langs Winterdijk, van monument naar trap (JDK + struweel en takken) 4 Gkl's + extra's Johnny en Eva +

Passagemensen. Bedankt Sigrid en jouw jongere Chloé, jullie hebben ons schitterend geholpen.

Na de werken alles opladen en schikken in de containers en ... naar huis. **Tot: 44**

Woensdag 23 april

Vandaag gewerkt aan het SIBLO veld met de hulp van de Siblo jongeren o.l.v. juf Kelly en stagiaire Birgit. Daar we de JDK blijkbaar onder controle hebben, was er niet voldoende werk, zodat de aanwezige 14 Gkl's + extra Patrick V, ander werk moesten zoeken. Er werd hout afgevoerd naar het depot, boskiezel uitgereden naar de grachtvergang en naar de openluchtklas en de poort aan de Metaalstraat werd juist gemonteerd (nu OK Willy!).

De SIBLO – kids ruimden het SIBLO veldje, dat door Peter met de maai-balk werd afgereden. Nadien was er gelegenheid tot spel en een fikse wandeling.

Bedankt juf Kelly en Birgit, en .... jullie jongeren, jullie hebben flink werk geleverd. Tot in juni!

Nadat de kids vertrokken waren, nog wat verder opruimen (openluchtklas), lunchen en inladen. **Tot: 27**

Woensdag 30 april

Onder schitterende weersomstandigheden gewerkt in de Polder.

- JDK verwijderen uit de berm (haag) rond Procap (1 Gkl en 1 extra)
- "Polderke van Thys" maaien (5 Gkl's) en opruimen door klas juf

Els (en Liesbet) met 23 enthousiaste kinderen, de Passagemensen Guy en Bueno (ook later Chloé)

- Kijkpunt opruimen en ontdoen van JDK door 4 GKI's
- Vierkante put beluchten (dompelpomp en fontein)
- JDK verwijderen en ruimen aan rode bareel door 3 GKI's
- Salamanderpad bewegwijzeren (paaltjes en plaatjes – blauw -) door 4 GKI's
- Lading hout afvoeren van donker gat naar depot met de tractor.

Bedankt juf Els (en Liesbet) en jullie toffe bende. Er werd ongelooflijk hard en serieus gewerkt. Tot de volgende! Bedankt ook de Passagemensen. Nadat de kdn en de Passagemensen vertrokken waren, bleven de GKIs over om nog wat op te ruimen en een lading hout af te voeren. **Tot: 42**

Woensdag 7 mei

Een schitterende werkdag in de Polder met heel wat activiteiten en geleverde werkzaamheden!

12 GKI's + onze extra (Johnny).

Helpende handen genoeg dus, er was ook heel wat te doen!

- 2 GKI's bleven aan de containers om deze flink af te spuiten, volgende week schilderen.
- Danny J werkte de elektriciteit volledig af aan containers (bedankt voorzitter, knap werk!)
- 3 GKI's gingen naar de Acièrie, om de voorlopige afsluiting af te breken en om de nieuwe poort te plaatsen! Hopelijk overleeft deze poort de vandalenstreken!
- 3 GKI's trokken vroeg naar het Hoogveld om de greppels en doorgangen op te hogen, zodat de maaibalk, kids en anderen er makkelijker door kunnen (gelukkig weinig water vandaag).
- De 21 Puzzeljongeren begeleid door juf Tania en Karel, gingen samen met de Passage (Diego en Klevisa) met mij naar het Puzzel(hoog)veld.
- Daar hadden 3 GKI's de eerste JDK – stengels al plat gelegd (gelukkig ook hier onder controle, dus minder werk), maar met de enthousiaste Puzzel – kids ging het meteen veel sneller

Bedankt juf Tania en Karel en jullie toffe jongeren, jullie hebben heel wat

werk verzet. Ook Diego en Klevisa, dank voor jullie geleverde werk! Met de volledige ploeg (ook de containermannen en Acièrie mannen) ruimden we tussen enkele buien in, alles verder op.

Daarna nog wat gras zaaïen aan het Vergeten End en aan de vlakte achter het depot, zodat ook hier de wilgen minder kans krijgen! Daarna alles afladen en sorteren en opzuiveren en dan ... huiswaarts! **Tot: 39**

Woensdag 14 mei

Vandaag werd er gewerkt aan:

- Het Salamanderveld en –pad met de Polderstadschool, de Passagemensen en 6 GKI's en Johnny.
- Ophogen met boskiezel rond boomstammen openluchtklas.
- Ruimen Leygracht van boomstammen en anderen.
- Greppels Sal.pad verbeteren.
- Vierkante put opzuiveren.
- 3 GKI's herstellen het raster en verwijderen en verzagen bomen die op het raster lagen.
- Franz VL zorgde voor aanvoer beheermateriaal met tractor, materiaal voor rasterwerken, boskiezel-aanvoer en houtafvoer.

Bedankt meester Tom en de schoolkinderen van Polderstadschool. Jullie hebben flink gewerkt vandaag. Er was ook nog wat tijd over (door jullie harde werklust) om te spelen en te ravotten! Bedankt Lies, Bueno en Klevisa van de Passage. Jullie hebben ook hard jullie best gedaan! Dank aan allen, tot de volgende! Nadat school en de Passage vertrokken waren, nog wat opruimen en inladen.

Een zeer productieve (zonnige) natuurdag zat er weer op **Tot: 38**

Woensdag 21 mei

Er werd gewerkt in de omgeving van de Procap – fabriek.

De GKI's + extra's verdeelden zich over volgende taken:

- Maaïen (met maaibalk) van veld en omgeving.
- Maaïen (met bosmaaier) nieuwe stortplaats en hoek, vooraan aan stukje spoorweg.
- Plaatsen paal (stortplaats) en afval ruimen.
- Wegscheppen en verspreiden zandhoop (naar inzinking).
- Opruimen veld en omgeving: GKI's + SIBLO (juf Karen en 10 lln) + de Passage (Sigrid en Klevisa)
- Opruimen vooraan en ophogen stuk spoorweg.
- Berm naast weg Procap (aanplant haag) vrijmaken van JDK.

Met de hele groep alles verder opruimen en ... tijd voor de extra werkers om te vertrekken!

Bedankt juf Karen en haar lln, jullie zijn traag gestart, maar uiteindelijk was alle werk gedaan, tot de volgende. Dank aan Sigrid en Klevisa.

Na de lunch, alles netjes opruimen en afvoeren naar de container. Een drukke, productieve dag zat er weer op! **Tot: 28**

Woensdag 28 mei

Werken en wandelen in de HP. Juffen Leentje, Diane en Sherley + 29 lln. van SIBLO deden een natuurwandeling o.l.v. André VL. Dank André voor de leuke afwisseling! 11 GKI's, 1 extra + Passagemensen (Sigrid en Joeri), gingen aan de slag aan het Plat bord om de wandelwegen daar wat op te zuiveren. Er werd ook boskiezel uitgereden en een omgevallen boom aan de Metaalstraat verzaagd en opgeruimd. **Tot: 48**

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens - Foto's: André Van Langenhove

Niet zo heel veel dit voorjaar. Voor beheer- en inrichtingswerken is het voorjaar altijd een rustige periode. Vroeger werd er vanwege het broedseizoen niet gewerkt tussen 1 april en 15 juni. Sinds de Goudklompjes actief zijn en sinds we ook veel Japanse duizendknoop bestrijden, is dit veranderd. De bestrijding van Japanse duizendknoop zonder gebruik van chemicaliën noodzaakt ons om reeds een eerste keer in het voorjaar te maaien. Dit gebeurt normaal gezien in mei, zowel door vrijwilligers als door betaalde krachten (Levanto). De maaiwerken beperken zich tot de groeiplekken van deze woekerende soort.

Maar ook de resterende weken kunnen de Goudklompen niet stilzitten. Ze richten hun energie dan voornamelijk op het onderhoud van wandelpaden en infrastructuur. Zo werd de tijdelijke kijkwand aan het Broekskot afgewerkt met wilgenschermen, wandelpaden versterkt met boskiezel, de prikkeldraad van het begrazings-

raster her en der hersteld, nieuwe poorten geplaatst en dergelijke meer. Het reguliere natuurbeheer start opnieuw in juni met maaiwerken. Vanaf 15 juni krijgen de wandelpaden een uitgebreide maaibeurt waarbij ook de aanpalende graslanden worden gemaaid. Vanaf juli worden alle graslanden een eerste keer onder handen genomen.

We worden het al wat gewoon, er wordt niet meer zo veel spel van gemaakt, maar op 26 april is opnieuw een kalfje geboren, een stiertje. Zowel moeder als kalf stellen het zeer goed.

Dat er verder niet zo veel te melden valt, is goed nieuws, want in vorige edities van het tijdschrift kwam in

deze rubriek vooral negatief nieuws (vandalisme) aan bod. Meer dan wat schuchtere pogingen om de nieuwe kijkwand en de wilgenschermen te beschadigen en enkele kampeers zijn dit keer niet te melden. Hopelijk zet deze tendens zich voort.

In het volgende nummer vindt u vast en zeker een uitgebreider verslag over wat er in de zomer heeft plaats gevonden in de Hobokense Polder.

Ook jij kan helpen

Vogelliefhebbers kunnen al enige tijd opnieuw genieten van het boeiende watervogelleven op het Broekskot vanuit de mooie, maar tijdelijke kijkwand.

Er worden volop plannen gesmeed om een nieuwe kijkhut te bouwen.

MAAR: Een nieuwe, grotere en veiligere kijkhut zal uiteraard veel kosten.

We zoeken langs verschillende wegen financieringsmogelijkheden.

Van onze collega's van Natuurpunt Aartselaar kregen we reeds een gift van 500 euro.

Maar ook jij kan helpen met een milde gift.

Stort uw gift op rekening **BE56 2930 2120 7588**

van Natuurpunt vzw

met vermelding van **"F-04010 Kijkhut Hobokense Polder"**.

Giften vanaf 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar.

Zwangans

Joris Van Reusel

Het was net gestopt met regenen en de gids wees ons op een geluid dat als 'tsjiet-tsjiet' te omschrijven is maar in een bos klinkt als een alledaags vogelgefluit waar je normaal niet bij blijft stil staan. Dat is de regenroep van de vink, zei Robert Wynants, die ons die dag meenam in zijn Mastenbos in Kapellen. Men zegt dat het zou gaan regenen, als de vinken die roep laten horen. Maar het was net gestopt met regenen!, merkte iemand op. Volkswijsheid dus.

De regenroep is veeleer een klaagzang en een alarmsignaal van ongelukkige en hongerige vinken die voorkomt na lange periodes van slecht weer, zoals een lange natte regenperiode, en er te weinig voedsel dreigt te zijn om een nest jonge vinkjes groot te brengen. Een Duits onderzoeker had dit al in de jaren '60 van de vorige eeuw vastgesteld. Geklaag en getreur, het komt dus ook bij de vogels voor zo besloot Robert. Met een groot gevoel voor zelfrelativering voegde de fotograaf in het gezelschap hier aan toe dat de regenroep van de vink dus zo'n beetje hetzelfde was als dat gezever van die Ardea-vogelkijkers!

De lachroep van de Ardeanen weerklonk onmiddellijk. En één van hen repliceerde aanvullend, met een kleine speeksel-eruptie erbij: 'Maar

als ge zevert valt er nat! En da's natuurlijk goed voor die vinken!' Dus zeveren en vogels, het is onlosmakelijk.

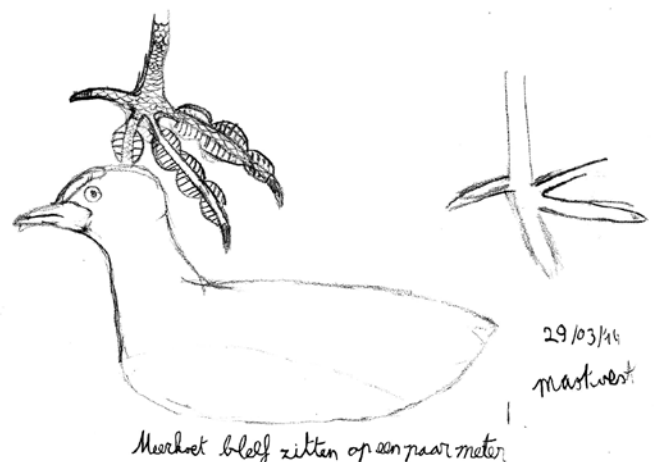
Dat is van bij het begin van ARDEA, nu al zo'n anderhalf jaar geleden, ook steeds het motto geweest: op een ernstige manier met natuurstudie, -educatie, en -bescherming bezig zijn (natuurlijk met de focus op vogels), maar altijd op een plezierige manier, met oog voor de gans én de zwans.

En dat wordt ook beaamd door vele deelnemers aan de Ardea-activiteiten, jong en oud, die steeds meer uit allerlei richtingen opduiken en de weg vinden naar een leerrijke ontmoeting met andere vogelliefhebbers. Die vaststelling maakt het prettig om met Ardea als regionale werkgroep, na een erg drukke opstartfase, te blijven doorwerken. Stilaan nemen meerdere mensen de handschoen op om op activiteiten als vogelteller,

observator, gids of hapjesmaker, of achter de schermen als administrator of filmmonteur zich in te zetten voor de vogelwerkgroep. En dat is fijn, want alle hulp is welkom. En nodig, want de vele Ardea-activiteiten vergen toch wat energie!

Maar in tegenstelling tot de roepende vink klagen we niet! Tijdens het voorbije, zeer drukke voorjaar bereikten we een groot en divers publiek (met bv. 100 aanwezigen op de Slechtvalkenavond in maart, een dertigal geïnteresseerden van echt alle leeftijden op de maartse Hop Papier! Vogeltekencursus en enkele tientallen mensen uit de verschillende hoeken van de regio daagden op tijdens de eerste Vogeltoer in mei), en maakten we samen met de afdelingen Zuidrand en Hobokense Polder zeer geslaagde en talrijk bijgewoonde vogelexcursies naar o.m. Kalken, Kruikeke-Bazel-Rupelmonde en de Noord-Hollandse plassengebieden.

Er werd ook aan onderzoek gedaan met o.a. de broedvogelkartering, de waterpieper- en de voorjaarstrekellingen in de Hobokense Polder en de blauwe reiger broedplaatstelling in het Wilrijkse kerkhof Schoonselhof. Er werden in meerdere gebieden watervogeltellingen gehouden en gespeurd naar spechten, en onze kennis van bonte vliegenvangers werd ten velde van het Mastbos deftig bijgespijkerd.

Meerkoetschetsen van Gilles Defieuw

We spijkerden zelf een heuse Ardea-publieksstand in elkaar waarmee we op de Fort VII Opendeurdag het grote publiek tegemoet traden, en in Hove vond in juni de vierde gebiedsverkenning (Uilenbos) en Ardea-ontmoeting plaats.

Tussendoor werden de Kielse slechtvalken in het oog gehouden, maar helaas werd er dit jaar geen broedsel vastgesteld. En met een snelle interventie werd in maart een voor onze regio zeldzame steenuil in de buurt van het Fort VIII (toch voor even) van verstoring gered. Zoals gezegd was het altijd interessant én plezierig.

Maar het meeste plezier schenken ons de vogels zelf, die zich gelukkig op al de genoemde activiteiten talrijk lieten zien en horen en ons op de één of andere manier altijd weer verrasten: door hun gedrag, hun gezang of zelfs hun geklaag. Of die ons gewoonweg betoverden door hun simpele schoonheid, zoals bleek uit de observatietekeningen van meerkoetjes in het park. Of die zich dagelijks in een zeer grote diversiteit in onze sterk verstedelijkte regio durven te tonen, zoals blijkt uit de duizenden waarnemingen.

Ook de komende maanden gaan we met hetzelfde enthousiasme zorgen voor superplezierige vogelactiviteiten (al biedt de zomer een iets rustiger programma, zie de kalender, de website of de blog).

Met onder meer een bezoek aan een vogelringstation en diverse excursies is dat zeker gegarandeerd. Maar vergeet deze zomer vooral niet er zelf af en toe op uit te trekken in één van onze regionale natuurgebieden. Ook daar zijn vandaag de dag ganzen gegarandeerd. De zwanzen moet je er wel zelf aan toevoegen....

Meerkoetschetsen van Monica Carro Muino

Opgelet! Nieuw rekeningnummer!

In ons vorig Polder.blad is jammer genoeg een fout geslopen in het nieuwe rekeningnummer van Natuurpunt Hobokense Polder. Sorry hiervoor! We hebben voortaan een rekening bij de ethisch verantwoorde bank Triodos.

Alle betalingen voor cursussen, ontbijten, weekenden, ... gebeuren voortaan op **BE81 5230 8065 0424** van Natuurpunt Hobokense Polder vzw.

Partnerruil op 't Kiel

Joris Van Reusel

Voor wie het nog niet wist, is het grote nieuws over de "Slechtvalken van 't Kiel" dat er geen nieuws is. Het is te zeggen: geen nieuws over een broedsel, zoals dat van vorig jaar toen onverwachts op de Silvertoptorens in de bouwwerf werd gebroed.

Ook geen nieuws over een broedpoging, bijvoorbeeld in de slechtvalkenkast die in 2012 door Natuurpunt Hobokense Polder i.s.m. het FIR en Woonhaven Antwerpen bovenop de rode Silvertoptoren 2 werd geplaatst. En helemaal geen nieuws over de jonge slechtvalkzuses Sonja, Sabine, Kessy en Lucy die vorig jaar op het Kiel uitvlogen.

Eerlijk gezegd is het een beetje een ontgoocheling dat na het succesvolle eerste Kielse broedgeval in 2013 er dit jaar geen vervolg is. Nochtans zag het er de voorbije winter nog hoopvol uit, met regelmatige waarnemingen van het koppel Sarah en Jules in de buurt van het Kiel. Ook de aannemer (Peter Walraevens voor Antwerpse Bouwwerken) meldde ons geregelde waarnemingen van slechtvalken boven de Silvertoptorens op het Kiel.

Juvenile mannelijke slechtvalk - Foto: Joris Van Reusel

In maart 2014 deed zich echter iets ergs voor. Enkele keren werden 3 slechtvalken samen gezien in het territorium, vooral op en bij de Christus Koningkerk. Er leek zich een strijd te ontwikkelen voor het territorium, of voor het wijfje. Na enkele dagen werd het duidelijk dat inderdaad het mannetje Jules 'geruild' was voor een ander! De nieuwe slechtvalkman bleek bovendien een juveniel dier te zijn, duidelijk te herkennen aan het bruine, vertikaal gestreept verenkleed. Het is niet geweten of de voormalige partner van 'ons Sarah' is verjaagd of zélf het hazepad heeft gekozen. Of is hem iets overkomen? Of heeft Sarah hem gewoon de laan uitgestuurd? In elk geval werd Jules

vanaf half maart niet meer gezien en was het afwachten...

Het nieuwe jonge mannetje had er duidelijk zin in en tijdens de eerste helft van april werd ie meermaals, samen met wijfje Sarah, parend gespot op de kerktoeren. Dat is relatief laat in het broedseizoen, maar nog niet te laat om eventueel toch nog tot broeden te komen. En natuurlijk is de kans klein dat een onvolwassen vogel voor een succesvolle bevruchting kan zorgen, maar het is niet uitgesloten (meldde Manu de Hauwere van FIR).

Zowel op de werftoren als op de broedkast, maar ook op de kerktoeren zelf werd met verhoogde waakzaamheid gelet. Waarnemers uit de buurt (Lucy en Freddy vanuit hun woonkamers ten oosten en ten westen, Luc met de telescoop vanuit het zuiden, Peter op de werf, Jan en Anne-Marie ambulante in de wijk met de fiets,...) en Manu en ikzelf af en toe passerend bij de torens en de kerk hoopten toch sporen van een broedgeval te kunnen ontdekken (regelmaat in vliegpatronen, verhoogde aanvoer van prooi, geluid van jongen,...). Helaas zonder succes.

Zeer zeker zal de late partnerruil en het jeugdige profiel van de nieuwe slechtvalkman een belangrijke reden zijn geweest voor het broedsel-loze seizoen. Maar ook de permanente werfactiviteit op de Silvertoptorens heeft er niet toe bijgedragen dat de vogels in de kast, of wie weet nog

Slechtvalk Sarah op Silvertoptoren
Foto: Manu De Hauwere

eens op de werftoren tot een nest kwamen.

Niet getreurd echter, de hoop op een langdurige vestiging van de slechtvalken op het Kiel blijft intact. Het nieuw samengesteld koppel is permanent aanwezig op de Christus Koningkerk en zal volgend jaar zéker voldoende rijp én geoefend zijn voor een vruchtbare paring. Als tegen dan ook de buitenwerkzaamheden aan de Silvertoptorens klaar zijn, zoals gepland, staat niets een échte ingebruikname van de broedkast in de weg. In de tussentijd blijven we de vogels volgen, want hun verhaal schrijven ze natuurlijk altijd zelf.

Juvenile slechtvalk met prooi - Foto: Walter De Weger

De slechtvalkenfilm: bestel de DVD nu!

Op 8 maart werd in CC Moretus de film Sarah & Jules, slechtvalken op 't Kiel, voorgesteld.

In deze documentaire spelen de bijzondere roofvogels de hoofdrol, maar komen ook de mensen aan bod die op één of andere manier bij hun Kiels verhaal betrokken raakten.

De film toont aan de hand van o.a. de unieke close-up beelden van natuurfotograaf Guy Borremans hoe twee slechtvalken te midden van het geraas, gedril en geklop van een grote bouwwerf hun jongen groot brengen en hoe buurtbewoners, bouwvakkers en natuurbeschermers dit van dicht bij beleefden.

De film van 65 minuten, een productie van ARDEA / Natuurpunt Hobokense Polder vzw i.s.m. FIR en Woonhaven Antwerpen, is niet te vinden op internet en is enkel via ons te koop via overschrijving van slechts **10 euro per exemplaar + 2 euro verzendingskosten** op rekeningnummer BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding "Slechtvalken-DVD" Voor dat luttele bedrag hebt u er meteen de extra scene 'Rappe Freddy' ontvangt prof. Dr. Ornitholoog Toon

Bosmans' bij. Vermeld bij de storting duidelijk het aantal, uw naam en het leveringsadres, en dan hoort u de DVD binnenkort in uw brievenbus

vallen. Let op: dit aanbod is geldig zo lang de voorraad strekt, alhoewel een 'tweede druk' wordt overwogen. Veel plezier er mee!

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

1 februari tot 30 april 2014

Luc Van Schoor

In de besproken periode werden voor de ARDEA regio (*) op www.waarnemingen.be

4505 vogelwaarnemingen ingevoerd, verdeeld over 128 soorten. Dit overzicht bevat de meest interessante. ARDEA dankt de vele vogelliefhebbers/sters die binnen onze regio hun waarnemingen doorsturen en waarvan we bij deze selectie de namen vernoemen. We ontmoeten ze graag op één of meer van onze activiteiten; zie daarvoor de agenda <http://ardea.hobokensepolder.be>.

In dit vogelverslag worden gegevens van de lentetrekellingen Hobokense Polder (15 maart t/m 3 mei 2014) toegevoegd. In het overzicht zijn ook vogels opgenomen die over de Schelde of over LO (Burcht) vlogen. Deze waarnemingen werden meestal apart vermeld.

Lentetrekellingen leveren steeds een stuk minder vogels op dan tijdens de herfsttrek. Het was landelijk en zeker vanuit onze telpost bekeken een matig tot slecht trekseizoen met lage doortrek-aantallen. Gelukkig waren er af en toe wat lekkere kersen op de dunne taart, met kraanvogel en krooneend als nieuwe soorten op de telpost.

Wat het weer betreft hadden we veelal te maken met ZO tot ZW winden waarbij de schaarse trekvogels vaak hoog overvlogen. De voorliefde van vogels om tegen de (gematigde) wind in te vliegen, bleek nog eens duidelijk uit de gegevens van enkele tellingen. Zo noteerden we de beste resultaten op 21 april met een lichte NO tot O-wind met o.a. 4 kraanvogels, 2 zwarte wouwen, 60 zwaluwen en een 100 tal graspiepers. We stelden nogmaals vast dat de meeste (zang)vogels verkozen om over de groenere linker Scheldeoever en over de oostelijke kant van de Hobokense Polder te vliegen. Het lijkt er op dat meeste doortrek-kende (zang)vogels het groenarme stadscentrum vermijden. Vandaar de toenemende aantallen langs de westelijke en oostelijke trekbaan van de Antwerpse agglomeratie

(*)voor afbeelding ARDEA werkgebied zie <http://ardea.hobokensepolder.be/> onder vogelwaarnemingen.

Soortenbespreking:

Roze pelikaan: 1 ex vloog over Hoboken en Fort VII op 14/2 (JH, YM). Deze exoot werd gedurende de besproken periode vanaf de Antwerpse Kempen, Oost-Vlaanderen tot in Wallonië waargenomen.

Pijlstaart: Op 1/4 vloog een groep van 16 ex over de Schelde naar noord (LVS). Pleisterende als wintergast in klein aantal op Waterlink/Kiel-se vest, tot max 6 ex op 25/2 (PB)

Krooneend: Op 23/3 vloog een koppel laag over de Schelde naar N – Dit betekende een nieuwe soort voor de trekpost (LVS) Eerder die morgen werd een man krooneend in Kruibeke waargenomen. (JC)

Ooievaar: Tussen 19/3 en 7/4 werden in totaal 13 overvliegende vogels waargenomen zowel over de trekpost als over Antwerpen en Edegem (LVS, JP)

Lepelaar: Tijdens de tweede helft van april vlogen regelmatig enkele vogels over en langs de Schelde met als max 4 ex op 19/4 (LVS, JP, WDW, KDL).

Kwak: Deze zeldzame gast vloog op slechts 20 m hoog over de tuintel-post in Edegem op 17/3 (LJ)

Blauwe reiger: De reigerkolonie in het Schoonselhof doet het goed.

Tijdens de jaarlijkse ARDEA telling op 12/4 werden 31 bezette nesten vastgesteld; dat is 8 meer dan in 2013 (LVS, JVR, GB)

Purperreiger: Tussen 7/4 en 18/4 werden in de regio in totaal 6 ex waargenomen langs de Schelde te Hoboken, Burcht en Edegem, met 3 ex tijdens trek telling HP op 18/4, nieuw dagrecord telpost (LVS, WDW, JP, KDL, LJ)

Grote zilverreiger: Van 12/3 tot 30/4 werden totaal 10 ex waargenomen met een groepje van 7 ex over de Schelde richting noord op 20/4 (JP, WM, MH, LVS)

Kleine zilverreiger: Op 9/4 vloog de enige waargenomen vogel over Burcht, waarneming vanaf telpost HP (LVS)

Visarend: Op 2, 16 en 19/4 trok telkens een vogel over-en-langs de Schelde te Hoboken (LVS, JP, WDW, KDL)

Zwarte wouw: Van deze zeer schaarse doortrekker werden 4 ex waargenomen vanop de telpost Hobokense Polder, 1 op 31/3 over Burcht, 2 ex op 21/4 over HP en Burcht en 1 over Edegem op 22/4

Kraanvogel - Foto: Guy Borremans

(LJ, LVS, JP)

Bruine kiekendief: Tussen 23/3 en 22/4 werden 9 overvliegende vogels waargenomen boven HP en Edegem (JP, LVS, DJ, LJ)

Blauwe kiekendief: Op 10/4 vloog een ringtail (wijfje- of 1ste winterkleed) over Mortsel (SB)

Havik: Een alarmerende havik werd waargenomen op 9/2 op Fort V – Edegem (JR)

Torenvalk: Deze alom gekende valk is er de laatste jaren sterk op achteruitgegaan. Er werden solitaire vogels waargenomen op Groenenhoek/Wilrijk, Fort VII, Petroleum Zuid Antwerpen, Klaverblad/Wilrijk, Lint, Hove en slechts 1 man op trek over Burcht op 13/4 (LVS, JP, JD, TV, GB, EDK, RD, LJ, PV)

Slechtvalk: De waargenomen ex. betreffen vermoedelijk steeds standvogels. Op 23/3 1 baltsend paar over Schelde. Volwassen broedvogels zijn in de regio te vinden in Hoboken/Umicore en Mortsel/Agfa Gevaert (MH, ML). Eerstejaarsvogels zijn vaak te zien op Kristus Koningkerk/Kiel en Zuidkant Antwerpen-Schelde.

Op 26/4 vloog een juveniel eerst boven de Schelde, waar hij/zij een duif misloeg, en verorberde nadien een merel als geslagen prooi op een boom langs de telpost HP

Kraanvogel: Er werden in totaal 11 ex overtrekkend waargenomen op 9/3 boven Hoboken (JP, DJ), 1 ex over Mortsel (MH) en 4 ex samen thermiekend over Kruibeke en nadien doervliegend over Burcht op 21/4 (nieuwe soort voor telpost HP); 1 vogel met kwetsuur aan de poot bleef noodgedwongen geruime tijd pleisteren in de Rupelmondse polder

Scholekster: Komt in klein aantal (1-2 ex) voor in de landbouwgebieden van de regio, Waterlink/

Kielse vest en Petroleum Zuid (JD, PH, DC). Op 28/4 vlogen er 20 ex over de Schelde richting ZW (LVS).

Kluut: Overvliegende vogels werden in april af en toe waargenomen langs de Schelde te Hoboken met max 5 ex op 24/3 (LVS, WDW). In het nabijgelegen nieuwe natuurgebied Kortbroek te Kruibeke waren 2 broedgevallen.

Bokje: Op 12/4 werd een bokje verrassend opgestoten uit het grasland naast Groot Rietveld/Hobokense Polder (LVS)

Houtsnip: Solitaire of max 2 vogels waren als wintergasten tot 19/3 aanwezig in Hobokense Polder, Cleydael, Edegem, Waterlink/Kielse vest, Fort VII en biotuin UIA, Antwerpen (PH, BM, BDK, JP, RS, PB, JE, TV)

Regenwulp: Doortrekkende groepjes werden rond half april vanaf de trektelpost waargenomen. 12 ex over Burcht op 13/4, 3 en 8 ex over Hobokense Polder respect op 15/4 en 19/4 (LVS)

Zwarte ruiter: 2 ex vlogen op 29/3 over Hobokense Polder richting noord (LVS)

Groenpootruiter: In april noteren we een vijftal waarnemingen van overvliegende solitaire vogels over HP (LVS) en 1 ex kortstondig pleisterend in Hove op 21/4 (SVB)

Zwartkopmeeuw: Deze toenemende broedvogel in het Antwerpse werd vanaf 24/2 geregeld in wisselend aantal waargenomen in gans de regio, tot 43 ex op Groen Neerland (WVA) 48 ex in Edegem (LJ) en max 68 ex over HP en omgeving tijdens trektelling op 15/4 (LVS, KDL). De hoogste aantallen werden in 2de helft april genoteerd

Dwergmeeuw: Op 10/4 vlogen 3 adulte dwergmeeuwen en op 18/4 2 ex over de Schelde voorbij telpost HP (LVS)

Grote mantelmeeuw: In tegenstelling tot zijn kleinere familiegenoot is de grote mantelmeeuw een eerder schaarse soort in onze regio, meestal langs de Schelde met een max. van 4 ex op 6/4 langs telpost HP (LV)

Bosuil: Roepende vogels werden vastgesteld in Kasteeldomein Klaverblad (PH) in Hove (SVB) Middelpark (JR, TV) en eind april in Hobokense Polder (LJ)

Steenuil: Pleisterende vogels (1-2 ex) waren te zien nabij Fort VIII te Hoboken en Klaverblad/Wilrijk (WDW, LVS, JP)

IJsvogel: De populatie van deze azuurblauwe parel is na een strenge terugval door de koude winter 2012-2013 langzaam terug in herstel.

Pleisterende vogels of paren werden regelmatig waargenomen in de Forten V, VI en VII en in het Schoonselhof (AW, LJ, WM, PH, ES, RD, DJ, WVA, HM, TV, VS, GB, WVS, RV)

Kleine bonte specht: Van deze dwerg werden enkele pleisterende en nestindicerende vogels waargenomen alsook, rond half april, een paar in het broedbiotoop van Muizenbos en omgeving/Hove (JD, SVB) Hof ter Linden/Edegem (SL, WMZ) en in Hobokense Polder (LVS, ML, GB, WM)

Middelste bonte specht: Op 23/2 werd een baltsend/zingende vogel waargenomen in het Muizenbos, Bos van Moretus, Hove (SVB). In tegenstelling tot vorige jaren werden van deze schaarse specht geen waarnemingen voor Middelheim (Nachtegaalpark), Den Brandt en Klaverblad/Wilrijk ingegeven.

Zwarte specht: Twee waarnemingen liggen voor: 2 ex in Bos van Moretus/ Muizenbos op 24/3 (HW) en 1 ex over Schelde vliegend vanaf Hobokense Polder op 3/4 (DJ).

Noordse kauw: Een foeragerende vogel was aanwezig nabij Park Den Brandt, Antwerpen op 19/2 (TV)

Cetti's zanger: Werd op de latere broedplaats in de Hobokense Polder voor het eerst op 13/3 vastgesteld (LVS) en vervolgens tot einde van de periode zingend aangetroffen in het broedbiotoop door een reeks waarnemers (GB, DJ, ML, WM, PB, KB, TVA, AH)

Beflijster: Van 2 tot 7 april werden in totaal 7 vogels in vlucht en zittend waargenomen in Hobokense Polder, met max 3 overvliegend op 2/4 (LVS, WDW, PB, JP, PV)

De enige **Europese kanarie** vloog op 6/3 over tuintelpost Edegem (LJ)

Kruisbek: Slechts één waarneming ligt voor: 1 overvliegende vogel op 27/3 over tuintelpost Edegem (LJ)

Appelvink: Van deze weinig opvallende soort werden 2 waarnemingen ingevoerd: 1 pleisterende vogel op Fort VII op 1/3 (RV) en 2 overvliegende vogels – Oosterveldlaan Antwerpen op 7/3 (SB)

Met dank aan alle waarnemers

AH - Anthony Hollebeke, AW - Arthur Wuyts, BDK - Bart De Keersmaecker, BM - Bert Mertens, GB - Guy Borremans, DJ - Danny Jonckheere, ES - Eddie Schild, FF - Frederick Fluyt, GDV - Gerrit De Vos, HM - Henri Moeskops, HW - Hugo Waeterschoot, JC - Johan Colman, JDB - Jan De Bie, JR - Jelle Ronsmans, JH - Jempi Haelewaters, JP - Joachim Pintens, JE - Joris Elst, JD - Julien Dua, KDL - Kathy De Lange, KB - Kris Boers, LJ - Leo Janssen, LVS - Luc Van Schoor, LW - Luc Wouters, MH - Marc Hofman, MW - Mia Willekens, PB - Peter Bastiaensen, PH - Peter Hofman, PV - Pieter Vervloet, RB - Raf Beyers, RS - Reinhardt Strubbe, RV - Robin Vermylen, RD - Ronny Deckers, SL - Sebastien Leys, SVB - Steven Van den Bussche, SB - Stijn Baeten, TVA - Thibaud Vandaudenand, TV - Tim Vochten, WD - Walter De Weger, WVS - Walter Van Spaendonk, WMZ - Wendelien Meynzer, WM - Wim Mertens, WDR - Wout De Rouck, WVA - Wouter Van Assche, YM - Yannick Michielsens

Appelvink - Foto: Julien Dua

FENOLOGIE: eerste waarneming aankomst of doortrek zomervogels 2014

Zwartkop	24.02.14	Wilrijk Heistr.	GDV
Tjiftjaf	03.03.14	Hob.Polder	PB
Boerenzwaluw	08.03.14	Wilrijk	WVA
Zomertaling	13.03.14	Hob.Polder	LVS
Boompieper	20.03.14	Hob.Polder	LVS
Bruine kiekendief	23.03.14	Hob.Polder	LVS, JP
Zwarte roodstaart	08.03.14	Fort VIII Hoboken	LVS, DJ, ML, MW
Blauwborst	25.03.14	Hob.Polder	LVS,GB
Beflijster	02.04.14	Hob.Polder	LVS,WDW
Fitis	02.04.14	Hob.Polder	LVS,WDW
Gekraagde roodstaart	02.04.14	Berchem	PH
Gele kwikstaart	02.04.14	Schelde HP	LJ
Kleine plevier	03.04.14	Schelde HP	LVS
Oeverzwaluw	03.04.14	Schelde HP	LVS
Visdief	05.04.14	Schelde HP	LVS
Purperreiger	07.04.14	Burcht	LVS,JP
Nachtegaal	08.04.14	Hob.Polder	DJ
Dwergmeeuw	10.04.14	Schelde HP	LVS
Koekoek	12.04.14	Hob.Polder	WM,LVS
Rietzanger	12.04.14	Hob.Polder	LVS,WM
Grasmus	15.04.14	Hob.Polder	LVS,KDL
Regenwulp	15.04.14	Hob.Polder	LVS,KDL
Huiszwaluw	16.04.14	Burcht	LVS,WDW,JP,KDL
Boomvalk	21.04.14	Hob.Polder	LVS,WDW,JP
Sprinkhaanzanger	21.04.14	Hob.Polder	DJ
Tuinfluit	21.04.14	Hob.Polder	LVS,WDW,JP,FM
Zwarte wouw	21.04.14	Hob.Polder	LVS,JP,WDW
Kleine karekiet	23.04.14	Hob.Polder	WM
Braamsluiper	25.04.14	Kontich	KM
Gierzwaluw	25.04.14	UIA Antwerpen	TV
Bosrietzanger	26.04.14	Hob.Polder	LVS, DJ

Waarnemingen afdeling Hobokense Polder (niet-vogels) van 1 maart t.e.m. 31 mei 2014

Marnix Lefranc

In onderstaand artikel worden waarnemingen besproken van 1/3/2014 t.e.m. 31/5/2014 binnen het gebied van de Natuurpuntafdeling Hobokense Polder. Behalve de vogelwaarnemingen worden alle overige waarnemingen hier in beschouwing genomen. In totaal zijn er 2099 waarnemingen als volgt verdeeld: planten (739), mossen (4), zwammen (123), amfibieën (23), vissen (1), zoogdieren (39) en tot slot de grootste groep zijn de invertebraten (1170).

Het was gedurende de ganse periode buitengewoon zacht lenteweer en uitstekend weer voor heel wat vlindersoorten. Volgende soorten werden waargenomen: **atalanta** (DJ, JP, LS, PB), **bont zandoojje** (AVL, AH, DS, EMO, JP, MD, MW, PB, PV, TV, en WM), **boomblauwtje** (EMO, JP, KB, ML, MW, PB en WM), **ci-troenvlinder** (BM, DJ, JP, PB, TV en WM), **dagpauwoog** (AVL, AH, BM, DS, DJ, ER, EMO, JP, KL, KB, LS, ML, MW, PB, TV en WM), **distelvlinder** (WM), **gehakelde aurelia** (BM, GB, JH, JP, JC, KB, ML, MW, PB, TV en WM), **groot koolwitje** (AH en JR), **hooibeestje** (PB en WM), **icarusblauwtje** (EMO, JP, LS, ML, MD, PB en WM), **klein geaderd witje** (EMO, JP, PB, en TV), **klein koolwitje** (AH, DS, JP, KB, MW en

Landkaartje - Didier Plu

TV), **kleine vos** (BM, DS, DJ, FVG, GB, JP, LJ, LS, MS, ML, MW, PB, TV en WM), **landkaartje** (DS, JC, PB en WM) en **oranjetipje** (AVL, AH, DS, JP, PB, PV, TV en WM). Van de **distelvlinder** was er slechts één enkele waarneming en van het landkaartje waren er tijdens het kwartaal duidelijk meer waarnemingen dan de voorbije jaren.

Bij de libellen werden er ook heel wat waarnemingen gedaan (o.a. tijdens de uitstap naar aanleiding van de libellencursus o.l.v. Wim Mertens): **azuurwaterjuffer** (EMO, JP, LS, ML,

MD, PB, VDS en WM), **bloedrode heidelibel** (PB), **bruine winterjuffer** (JP, LS, ML, PB, TV en WM), **gewone pantserjuffer** (PB), **grote keizerlibel** (LS, ML, PB en WM), **lantaarntje** (JP, LS, ML, MD, PB, VDS en WM), **plasrombout** (PB en WM), **platbuik** (LS, ML, PB en WM), **smaragdlibel** (WM), **tengere grasjuffer** (LS, ML, PB en WM), **variabele grasjuffer** (JP en MD), **viervlek** (LS, ML en WM), **vuurjuffer** (JP, LS, ML, MD, MW, PB, VDS en WM) en **zwerfende pantserjuffer** (JP, LS, ML, MD en WM). De **plasrombout** werd voor het eerst waargenomen in onze regio.

Voor de nachtvlinders waren er maar liefst 557 waarnemingen. Het leeuwendeel van de waarnemingen werd gedaan door Leo Janssen (LJ). Blikvangers zijn: **breedlijnige kegelbladroller** (LJ), **bremstelmtot** (LJ, CS), **bruine groenuil** (LJ), **egale bosrankspanner** (LJ), **frambozenpalmot** (JP), **gele rietprachtmot** (LJ), **gevlamde uil** (LJ), **kruiszedelmot** (JP, MD), **moeraswalstros-panner** (LJ), **poeltjespalmot** (LJ), **purpertandboegsprietmot** (LJ), **rietluipaard** (LJ), **satijnstipspanner** (LJ), **sierlijke voorjaarsuil** (LJ), **tweekleurige wilgenroosjesmot** (LJ), **vale duinrietboorder** (LJ), **vierkantoogbladroller** (LJ), vier-

Plasrombout - Didier Plu

Purpertandboegsprietmot - Foto: Christophe Gruwier

vlakvlinder (VDS), **witte hermelijnvlinder** (LJ), **witte berkenstelmtot** (LJ), **zwarte haakbladroller** (LJ) en **zwarte rietprachtmot** (LJ). De **purpertandboegsprietmot** werd in België nog maar op een vijftal plaatsen waargenomen! In 2010 werd deze soort voor het eerst in de Hobokense Polder gevonden door Chris Snyers (CS).

Wat zoogdieren betreft valt te vermelden dat er tijdens het kwartaal in de regio van onze afdeling geen enkele **bruinvis** werd waargenomen. Er waren in de Schelde wel twee waarnemingen buiten onze regio: nl. op 24/5 een zwemmend exemplaar in Wetteren en op 14/04 een dood exemplaar ter hoogte van het Galgenschoor. Dit staat in schril contrast met vorig jaar. Toen waren er in diezelfde periode maar liefst 141 waarnemingen van bruinvissen in de

Schelde waarvan 21 waarnemingen binnen onze regio.

Hubert De Meulder heeft weer verdienstelijk werk gedaan met de zwammen. Enkele opmerkelijke soorten: **blozend franjekelkje** (HDM), **braamkogeltje** (HDM), **braamspleetlip** (HDM), **breedsporig wilgenuitbreekkogeltje** (HDM), **bruingrijs ruigkogeltje** (HDM), **dottergeel borstelbekertje** (HDM), **gaffelborstelbekertje** (HDM), **gezelig draadwatje** (HDM), **gipsmycena** (HDM), **glad tepelkogeltje** (HDM), **grauwviolet schorszwam** (HDM), **klein zweephaarschijfje** (HDM), **kristalstertandjeszwam** (HDM), **kromsporig wasbekertje** (HDM), **lenteknikkertje** (HDM), **peervormig draadwatje** (HDM), **priemharig korstje** (HDM), **rietfranjekelkje** (HDM), **rondsporige stinkkorstzwam** (HDM), **ruwharig elfendoekje**

© Mathias D'haen

(HDM), **viltige molisia** (HDM) en **wit kleefhoedje** (HDM). Ook de **rode kelkzwam** (JP) is het vermelden waard.

Bij de planten vermelden we volgende waarnemingen: **absintalsem** (EM), **anna paulownaboom** (VDS), **hondskruid** (JB, RDB, TG, JPO, MD, SL, JP, JR, AJ, SDS, SF, WDV, SB, ST en TV), **kerspruim** (EM, WVS), **koningsvaren** (RDB), **kronkelwilg** (TG), **mispel** (WM), **moeras-cipres** (VDS), **oosterse raket** (NW), **rankende duivenkervel** (EM), **rosse vossenstaart** (ML), **rozetsteenkers** (TG), **steenhoornbloem** (EM), **stippelvaren** (WDV, RDB, JPO), **vederesdoorn** (EM), **witte veldbies** (WVS), **zilverlinde** (EM, WVS), **zomerbitterling** (WDV), **zweedse lijsterbes** (WM), **Cerastium pumilum ssp. Pumilum** (NW), **Ligustrum sinense** (EM, WVS) en **Aesculus pavia** (VDS).

Resteren nog volgende bijzondere waarnemingen: **bokserwaterzweefvlieg** (PB), **donkere rimpelrug** (MW), **bladloopwants** (JP),

Met dank aan alle waarnemers:

A. Temmerman (AT), Alain Pieters (AP), André Van Langenhove (AVL), Annelies Jacobs (AJ), Anthony Hollebeke (AH), Bert Mertens (BM), Chris Snyers (CS), Dan Sloodmaekers (DS), Danny Jonckheere (DJ), de preter w (dpw), Els Roos (ER), Erik Molenaar (EM), Erik Moonen (EMO), Fernand Van Ginderen (FVG), Guy Borremans (GB), Hubert De Meulder (HDM), Hugo Bender (HB), Jean Hugé (JH), Jelle Ronsmans (JR), Joachim Bertrands (JB), Joachim Pintens (JP), Joeri Claes (JC), John Van de Voorde (JVDV), Jonas Portier (JPO), Joris Elst (JE), Kathleen Leemans (KL), Kris Boers (KB), Kris Peeters (KP), Leo Janssen (LJ), Lode Van de Velde (LVDV), Luc Janssens (LUJ), Luk Smets (LS), Mark Schellekens (MS), Marnix Lefranc (ML), Mathias D'haen (MD), Mauro Van Reusel (MVR), Mia Willekens (MW), Nico Wysmantel (NW), Peter Bastiaensen (PB), Peter Ceulemans (PC), Peter Struijs (PS), Pieter Vervloet (PV), R&B Fouquet (R&B), Robrecht Debbaut (RDB), Sam F. (SF), Sam Van de Poel (SVDP), Schild Eddie (SE), Sebastien Leys (SL), Simon Van Looveren (SV), Simon De Smedt (SDS), Simon Trenson (ST), Steven Keteleer (SK), Steven Van den Bussche (SVDB), Stijn Baeten (SB), Thomas Gyse-linck (TG), Tim Vochten (TV), Tom Lybeer (TL), Veerle De Saedeleer (VDS), Walter De Weger (WDW), Walter Van Spaendonck (WVS), Wietse De Vogelaer (WDV), Wim Mertens (WM), Wim van Boven (WVB), en Wout Willems (WW).

Spring jij ook mee op 13 juli?

Voor wie kiest voor een namiddag Antwerpen, maar te laat is voor onze historische wandeling vanuit de Botanische tuin!

Europa streeft ernaar dat tegen 2015 alle Europese waterlopen ecologisch gezond zijn. Om te voorkomen dat onze politici die naderende deadline vergeten, springen in heel Europa duizenden mensen in rivieren, beken en vijvers. Ze doen dat allemaal op precies hetzelfde moment op zondag 13 juli om 15 u.

Henk Rijckaert springt alvast mee in Antwerpen:

“Laat ons eerlijk zijn, zwemmen in open lucht is geweldig. En als je dat kan koppelen aan een oproep voor meer proper water, dan doe ik daar graag aan mee.”

Toon dat jij ook geeft om proper en levend water en spring mee, samen met Natuurpunt, GoodPlanet Belgium en Bond Beter Leefmilieu in het Bonapartedok nabij het MAS

Natuurpunt stelt voor: Gagelhappening in Landschap De Liereman

Op **zondag 21 september** ben je met je hele gezin welkom in Landschap De Liereman. Ga mee op Moeraswandeling op zoek naar de gagel, het ultieme ingrediënt van het fameuze Gageleer bier of ontdek het kriebelend gespuis tijdens de Vieze Beestjeswandeling.

Uitblazen na al het wandelen? Kom dan proeven van de streekproducten.

Kinderen kunnen zich ten volle uitleven in het vernieuwde speelbos, waterbeestjes vangen en bestuderen of nestkastjes timmeren.

Wil je er een heerlijk weekendje van maken? Hotel Corsendonk Viane in Turnhout biedt een ideale opwarmer van het feest. Op 20 september word je verwelkomd met een bier- en sappenproeverij, gevolgd door een overnachting met ontbijt. Natuurpuntleden krijgen 10% korting.

Afspraak: zondag 21 september, 11 u - 18 u, Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43 2360 Oud-Turnhout

www.natuurpunt.be/gagelhappening

Natuurpunt stelt voor

GAGELHAPPENING

in Landschap De Liereman

Zondag 21 sept

- NIEUWE TENTOONSTELLING
- WANDELINGEN
- DEMONSTRATIES
- STREEKPRODUCTEN
- INFOSTANDEN
- KINDERANIMATIE

www.natuurpunt.be/gagelhappening

Een Levend Network in Antwerpen

Met de lentezon heeft ook een nieuw initiatief het daglicht gezien. De slogan luidt 'Mensen verbinden natuur, natuur verbindt mensen' en het doel is om de natuurgebieden in en rond de stad functioneel met elkaar te verbinden. Er liggen nu al 40 voorstellen op tafel die samen één groot samenhangend ecologisch netwerk moeten vormen, waarin dieren zich veilig tussen natuurgebieden kunnen verplaatsen.

Het Grote Idee

Op de website (in opbouw) www.levendnetwerk.net kan je het grote plaatje zien: een 40-tal groene linten op de weinige plekken waar we dieren kunnen leiden doorheen een stad vol asfalt en beton. Samen goed voor 106 kilometer groen lint van Hoboken tot Ekeren, langs Wilrijk, Berchem, Morsel, Deurne en Merksem en met verbindingen naar Brasschaat, Wijnegem, Borsbeek, Hove, Edegem, Aartselaar, Hemiksem,... Hierdoor wordt de natuur een stuk rijker en weerbaarder. Migratie van planten en dieren tussen groengebieden verkleint onder meer de kans

op inteelt (genetische verarming) en als een diersoort om een of andere reden in een gebied uitsterft, kan het vanuit naburige natuurgebieden opnieuw gekoloniseerd worden.

Elk zijn eigen klein idee

Het totaalplan oogt ambitieus en omvangrijk, maar is het ook haalbaar? Het antwoord is duidelijk 'ja' maar niet alles en niet overal tegelijk. Een hoop ideeën zijn op zich niet zo moeilijk realiseerbaar. Via Google Maps kan je op elk voorstel inzoomen. Kijk gerust naar de voorstellen in jouw eigen leefomgeving. Soms kan een half ingegraven betonnen buis onderaan een draadafsluiting al wonderen doen om bijvoorbeeld zoogdieren door te laten. Het grote idee wordt haalbaar als er genoeg mensen zin krijgen om hun stukje van het grote netwerk te realiseren. Een verfrissende aanpak, als alternatief voor de oude beleidsplannen van de overheid die te weinig in de praktijk werden omgezet. Actie en samenwerking, daar gaan we nu van uit.

Kansen voor samenwerking

Het leuke is dat het Levend Network aanzet tot samenwerking. Het netwerk verbindt letterlijk de verschillende afdelingen van Natuurpunt. Het wordt ook een heel leuk project voor onze specialisten die bezig zijn met zoogdieren, amfibieën, fotografie, verkeersslachtoffers,... Lokaal zet het dan weer aan tot praten met de grondeigenaars in de buurt van een natuurgebied, een gemeentebestuur, de beheerder van een waterloop,... En als we op die manier de eerste makkelijkere stukken van het netwerk op de kaart krijgen, staan we in een betere positie om ook de moeilijkere en duurdere onderdelen op de onderhandelingstafel te krijgen.

We maken het nog concreter

De Natuurpuntafdelingen met werkingsgebied binnen Antwerpen of de stadsrand werken de komende maanden de meest beloftevolle voorstellen verder uit. Er komen ook actieplannen rond enkele belangrijke diersoorten die deze natuurverbindingen goed kunnen gebruiken. Hierover later meer.

www.levendnetwerk.be

Overzicht van veertig potentiële projectgebieden rondom Antwerpen waar ingrepen kunnen leiden tot een natuurnetwerk

Watervogeltellingen

Gebied: Hobokense Polder ANTWERPEN

Waarnemer:	André Van Langenhove			
Datum	12/10/2013	15/12/2013	15/02/2014	15/03/2014
Dodaars	2			5
Aalscholver			2	
Blauwe Reiger	1	2	26	2
Grauwe Gans		17		12
Canadese Gans				6
Nijlgans		4	2	2
Bergeend			4	
Krakeend	49	6	17	12
Wintertaling	80	44		6
Wilde Eend	26	33	66	46
Soepeend	3	4	3	2
Slobeend	5	9	9	26
Tafeleend				15
Kuifeend				38
Waterral				3
Waterhoen	2	9	10	9
Meerkoet	23	3	13	16
Houtsnip				2
Witgat	2			
Kokmeeuw		40		
Zilvermeeuw		3		

Het tellen van watervogels kent in Vlaanderen reeds een lange traditie. Het doel van deze tellingen is om een inzicht te verkrijgen in de aantallen, de trends en de verspreiding van watervogels die tijdens de winter of de trekperiode in onze wetlands verblijven.

Sinds 1979/80 worden in Vlaanderen elke winter zes midmaandelijke tellingen georganiseerd (periode oktober-maart). In onze afdeling is André Van Langenhove al jaren de vaste teller in de Hobokense Polder, maar ook Joris Van Reusel, Jan De Bie, Peggy Beers en Peter Bastiaansen tellen op andere plaatsen in onze afdeling.

De coördinatie van de tellingen en het beheer van de gegevensbank gebeurt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Resultaten van de twee paddenoverzetacties

Het jaar 2014 was weer een zeer goed jaar voor onze overzetactie. Een vrij korte actie dit jaar met wat uitschieters op een paar dagen met wat warm en nat weer en daar waren onze padden.

Voor **Fort 8** zijn we gestrand op 1142 levend overgezette dieren en hebben we er spijtig toch nog 29 moeten begraven. Hier loopt de actie al zeer vlot met ons paddenscherm, misschien volgend jaar uitbreiden achter de huizen en niet er naast. Samen met de mensen van Umicore wordt er gekeken naar een mogelijke oplossing. Wordt vervolgd.

Voor de actie naast de **Hobokense Polder**: Hier hebben we telkens wel meer arbeidsintensief werk en vragen we veel van onze kandidaat helpers. Vele dagen lopen en rijden met de fiets voor een paar dieren. Maar toch ook hier weer op die juiste dagen pieken met meer dan 100 dieren. Dus voor Polderstad zijn we gestrand op 467 levend overgezette

dieren en hebben we er 187 moeten begraven. Wat veel te veel is, maar we kunnen daar ook met z'n allen niets aan doen. Hier zitten we met de infrastructuur van de wijk.

Als we dit gaan vergelijken met de getallen van vorig jaar, hebben we op iedere overzet 100 dieren extra veilig de straat kunnen overzetten. Net zoals vorig jaar hebben we gezien dat er zeer veel salamanders de springbak gebruiken van de plaatselijke hondenschool. Voor volgend jaar moeten we hier toch een oplossing voor kunnen vinden. Misschien kunnen we tijdelijk de oude spoorlijn omtoveren tot een heus waterparadijs en de dieren begeleiden met een scherm naar deze nieuwe locatie.

Het zijn misschien dromen maar we gaan dit proberen.

Kom gerust volgend voorjaar mee helpen met onze twee overzetacties. Zien jullie nog ergens anders massaal dieren de straat oversteken, laat het ons weten en we komen volgend voorjaar eens kijken. Ik denk bijvoorbeeld aan de andere kant van het Fort 8, rond de Tarzanboskes en de Hollebeekvallei.

Als de vos de passie preekt, boer let op uw kippen!

In het voorwoord van onze voorzitter Danny kon je lezen dat de vos al enkele malen is gesignaleerd in de Hobokense straten.

En ja, veel boeren hebben we niet in onze afdeling, maar des te meer gezinnen die kippen houden en het natuurlijk niet prettig vinden dat hun kippen geroofd of doodgebeten worden door vossen.

De enige afdoende oplossing om schade door vossen te vermijden, is het kippenhok voldoende afsluiten.

Een goed kippenhok bestaat uit een strak gespannen omheining met een maaswijdte van minder dan 7 cm, die bovenaan dicht of minstens twee meter hoog is. De bovenkant moet naar buiten omgeplooid zijn of eventueel een of enkele schrikdraden aan de buitenkant hebben. De omheining dient ook een halve meter ingegraven te worden.

Het plaatsen van een rij tegels rondom de omheining kan helpen.

De vos mag dan wel sluw zijn, slim is hij niet. Hij zal altijd vlak tegen de omheining proberen te graven en het komt niet bij hem op om 20 cm verder naast de tegels te beginnen. Omdat de vos normaal gesproken enkel 's nachts jaagt, is een afgesloten nachthok de eenvoudigste, goedkoopste en beste oplossing om schade door vossen te voorkomen. Een hond in de tuin kan soms ook vossen afschrikken.

Heb je meer interesse in het beschermen van je kippenhok tegen vossen, surf even naar onderstaande website of vraag de handige (en gratis) Natuurpuntbrochure Slimmer dan de vos aan via www.natuurpunt.be/vos

Vos op jacht in de Hobokense Polder
Foto: Pierre Nowosad

Onze Moeder Aarde

Eva Suls

Lang geleden dachten de mensen dat onze aarde vlak was. Een platte schijf die je beter niet tot aan de rand verkende, want dan zou je eraf kunnen vallen!

Later ontdekten de mensen dat de aarde en de ander hemellichamen bolvormig zijn, maar toen dachten ze dat onze aarde het middelpunt van het heelal was en dat al de andere hemellichamen om onze aarde draaiden. Pas in het begin van de 16de eeuw bewees de Poolse sterkundige Copernicus dat de aarde en de andere planeten om de zon wentelden, maar het zou nog een tijd duren voor die theorie algemeen aanvaard werd.

Nu is de mens al de andere planeten van ons zonnestelsel aan het verkennen. Dankzij de ruimtevaart en de fotografie hebben wij zelfs met onze eigen ogen kunnen zien hoe bolronde onze aarde is. We weten nu ook hoe mooi de aarde is, met al dat blauw van zeeën en oceanen. Niet voor niets wordt onze aarde ook wel eens de blauwe planeet genoemd. De aarde heeft een diameter van ongeveer 12,700 km. Haar omtrek bedraagt ongeveer 40,000 km. Gemiddeld bevindt ze zich op een afstand van 150 miljoen km van de zon. Gemiddeld, want de baan van de aarde is geen volmaakte cirkel,

maar een ellips. Dat betekent dus dat zij zich niet altijd op dezelfde afstand van de zon bevindt. De tijd die onze aarde nodig heeft om één baan om te zon te beschrijven noemen we een jaar. De stand van de aarde ten opzichte van de zon bepaalt de vier seizoenen, lente, zomer, herfst en winter. Terwijl de aarde in een ellipsvormige baan om de zon draait, draait ze ook om haar eigen as.

Daarover doet ze bijna 24 uren, dus een hele dag.

De tijd dat we naar de zon toegekeerd zijn, ontvangen we het licht van de zon, dan is het dag, bevinden we ons aan de andere kant, dan kunnen de zonnestralen ons niet meer bereiken en is het voor ons donker en nacht.

Onze aarde is een heel bijzondere planeet. Het is namelijk de enige

planeet van ons zonnestelsel waar water en lucht te vinden zijn. En dat is heel wat! Zonder dat water en die lucht, die voor ons zo gewoon zijn, zou er op de aarde geen leven mogelijk zijn.

Ontelbare soorten planten en dieren van allerlei vormen, van microscopische kleine bacteriën tot zware walvissen, bevolken onze planeet en vormen één grote samenleving. We kunnen de aarde best vergelijken met een sinaasappel. Het deel van onze planeet waar alle leven in te vinden is, is dan niet dikker dan de oranjeschil van de sinaasappel. Enkel in de buitenkant in een dunne laag zit alle leven bij elkaar. In werkelijkheid is de schil van de aarde natuurlijk niet echt dun, dat besef je zo als je weet dat de hoogste berg, de Mount Everest 8840 m hoog is, terwijl het laagste punt 11,033 m onder de zeespiegel ligt, namelijk in de Marianentrog in de Stille Oceaan. Alle leven is te vinden op of onmiddellijk onder of boven het aardoppervlak. Die buitenlaag met alle leven noemen we de Biosfeer. Bio is een Grieks woord en betekent leven, sfeer betekent bol. Een bol vol leven. De biosfeer, met haar planten, dieren en mensen, maar ook met haar bodem, lucht en water, kortom met alles wat de natuur rijk is.

Mount Everest: de top van Moeder Aarde

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:
André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:
André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81
Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Natuurbeheer voor schoolklassen:
Roger Desmedt, Vlaamse Kunstlaan 68/3, 2020 Antwerpen, 03/ 237 97 47

Volg ons op Facebook

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?
Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be
Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde donderdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Reilen en zeilen van onze afdeling in de lente

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zo 6 juli Vlinderwandeling in de Hobokense Polder
Zo 6 juli Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Za 12 juli Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Zo 13 juli **Historische wandeling in Antwerpen**
Zo 20 juli **Bezoek aan het historische Fort 8**
Zo 3 aug Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Do 21 aug Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Za 23 aug **Kennismaking met vogelringwerk**
Zo 24 aug **Fietsen langs het Antitankkanaal**
Za 30 aug Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Za 6 sep **Kesselse Heide en Jutse Plassen**
Zo 7 sep Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Za 13 sep Vogel-verrassingstocht-ARDEA
Zo 14 sep Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Do 18 sep Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 28 sep Grote happening in de Hobokense Polder
Za 4 okt Start Herfsttrektellingen op de Scheldedijk

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.
Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81 of Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75
Info natuurbeheer scholen: Roger Desmedt, 03/237 97 47

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 oktober 2014 - dienen bij de re-
dactie te zijn op **31 augustus 2014**
(zie colofon, blz. 30)

www.hobokensepolder.be